

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	4
2. Bygningsmæssige forhold mv.....	5
2.1. Bygning og gangarealer	5
2.2. Cellerne	6
2.3. Øvrige rum mv.....	9
2.3.1. Besøgsrum.....	9
2.3.2. Gårdtursareal.....	10
2.3.3. Kondirum	11
2.3.4. Skolestue	12
2.3.5. Toilet og bad	12
2.3.6. Køkken	14
2.3.7. Bibliotek.....	15
2.3.8. Vaskefaciliteter	16
2.3.9. Værksted	17
2.3.10. Lægerum	18
2.3.11. Personalefaciliteter.....	18
3. Arbejde, fritid og undervisning.....	20
3.1. Arbejde.....	20
3.2. Fritid.....	23
3.3. Fællesskab.....	24
3.4. Sammenfatning vedrørende arbejde, fritid og fællesskab.....	25
3.5. Undervisning.....	26

4.	Lægebetjening mv. og rensesvæske	28
5.	Belægning mv.	30
6.	Andre forhold	31
6.1.	Forplejning	31
6.2.	Købmand	33
6.3.	Fjernsyn mv.	33
6.4.	Køkkenfaciliteter/køleskab	33
6.5.	Besøg og telefonsamtaler	35
6.6.	Talsmandsordning	37
6.7.	Avishold	39
6.8.	Samarbejde med de sociale myndigheder	40
6.9.	Vold mv.	40
6.10.	Euforiserende stoffer mv.	41
6.11.	Præsten	42
6.12.	Selv mord og selvmordsforsøg mv.	42
6.13.	Information af de indsatte	43
6.14.	Egne genstande og penge	44
7.	Samtaler med indsatte	46
8.	Gennemgang af rapporter	47
8.1.	Disciplinærsager	47
8.1.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget	48
8.1.2.	Forhørs cellleanbringelse	49
8.1.3.	Sagsbehandlingstiden	51
8.1.4.	Sagsbehandlingsregler	51

8.1.5.	Partshøring mv.	53
8.1.6.	Forhørsvidner	53
8.1.7.	Vejledning om rettigheder	54
8.1.8.	Notatpligt	56
8.1.8.1.	Protokollen	56
8.1.8.2.	Indholdet af notatet	60
8.1.9.	Begrundelse.....	63
8.1.10.	Oplysning til den indsatte om politianmeldelse.....	67
8.1.11.	Konfiskation.....	67
8.1.12.	Kompetence	68
8.2.	Udgangssager	70
8.2.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget.....	70
8.2.2.	Udgangsbeviset	73
8.2.3.	Sagsbehandlingsregler og begrundelse	74
8.2.4.	Høring af anklagemyndigheden	77
8.2.5.	Udgangsdokumentation	78
8.2.6.	Kompetence	78
9.	Opfølgning	79
10.	Underretning	79

1. Indledning

Efter § 18 i ombudsmandsloven kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed og ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed.

Som led i inspektionsvirksomheden foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 6. marts 2002 inspektion af Arresthuset i Tønder. Til stede under inspektionen var blandt andre arrestforvareren og den fungerende arrestinspektør (vicepolitimesteren i Tønder). I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8 nedenfor.

Ombudsmanden har en gang tidligere – i 1975 – foretaget inspektion af Arresthuset i Tønder. Rapport om denne inspektion er optaget i Folketingets Ombudsmands beretning for 1975, s. 480.

Inspektionen den 6. marts 2002 bestod i samtaler med bl.a. arresthusets ledelse og de indsattes talsmand og en rundgang i arresthuset. I tilslutning hertil udarbejdede jeg

- et referat af samtalerne med ledelsen
- et notat om iagttagelser under rundgangen i arresthuset (de fysiske rammer mv.) og
- et brev af 14. marts 2002 til talsmanden (med kopi til arresthuset).

Med brev af 22. marts 2002 sendte jeg referatet og rundgangsnotatet til arresthuset og politimesteren idet jeg bad om at modtage eventuelle bemærkninger eller tilføjelser inden en måned.

Jeg modtog herefter et brev af 12. april 2002 med politimesterens og arresthusets bemærkninger som er indarbejdet i rapporten.

Flere af de spørgsmål som talsmanden rejste, er omtalt de relevante steder i denne rapport. Nogle spørgsmål afsluttede jeg i brevet af 14. marts 2002 til talsmanden.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Tønder, Politimesteren i Tønder og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Arresthuset og politimesteren er i brev af 17. juli 2003 kommet med enkelte bemærkninger som er indarbejdet i denne endelige rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra direktoratet.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset er beliggende tæt på byens centrum i tilknytning til domhuset og ikke langt fra politistationen. Arresthusets cellefløj er en høj vinklet murstensbygning i tre etager med kælder under, og den er opført i 1916. Cellefløjen og den tidligere arrestforvarerbolig som er en selvstændig bygning, er bygget i røde mursten med mørkegråt tegltag. Den tidligere arrestforvarerbolig anvendes nu som administrationsbygning med kontorer for arrestforvareren og overvagtimesteren og indeholder endvidere arresthusets køkken. Cellefløjen og administrationsbygningen er forbundet med en gangbro i 1. sals højde.

Arresthuset er moderniseret/ombygget flere gange, senest i 2001 hvor der blev opført en bygning i én etage mellem de to oprindelige bygninger. Dette medførte at arresthusets gårdtursareal blev formindsket i nogen grad. I tilbygningen er indrettet lægeværelse, besøgsværelse, personalekontorer mv. Ved ombygningen blev arresthusets tidligere tremandscelle samtidig ombygget til to enkeltmandsceller og frigjorte lokaler i celleafsnittet blev bygget om til belægningsceller. Arresthusets kapacitet blev hermed forøget fra 16 til 19 pladser. Der skete samtidig en ombygning og lovliggørelse af værkstedet i kælderen, ombygning af fritidslokalet og

etablering af nyt gårdtursareal, bl.a. med mulighed for forskellige boldspil og andre fritidsaktiviteter. Der skete tillige udskiftning af celleinventar. Endelig blev der etableret perimetersikring og kameraovervågning af arresthusets udenomsarealer. Arresthuset var lukket i fire måneder i forbindelse med ombygningen (fra den 16. juli til den 5. november 2001).

Adgangen til arresthuset opnås nu gennem tilbygningen.

Arresthusets cellefløj er bygget i en ret vinkel. Cellerne er på hver etage placeret mod syd og vest med vinduer ud til gårdtursarealet. Cellegangene ligger som et bånd langs cellerne længst væk fra gårdtursarealet. Hver cellegang forsynes med dagslys fra otte vinduer mod nord og øst. Cellefløjens etager er i bygningens sydlige ende forbundet med en trappe.

Cellegangene er malet i en lys farve, suppleret med andre farver på døre, paneler og vinduesgerigter. Cellegangene på anden sal er således malet grønne, mens cellegangene på første sal og i stuen er hhv. blå og lilla. Ud over dagslys oplyses cellegangene af lysstofrør indfattet i armaturer.

2.2. Cellerne

Der er ikke observationscelle, sikringscelle, venterum e.l. i arresthuset.

Arresthusets 19 enkeltceller er fordelt på cellefløjens tre etager.

I forbindelse med inspektionen besigtigede jeg et antal celler i arresthuset efter eget valg (nr. 2, 12, 16 og 18). En enkelt celle blev besigtiget på opfordring af de indsattes talsmand (nr. 14).

Enkeltmandscellerne, der er rektangulære, er relativt små (ca. 7 m²), men forekommer større fordi der er højt til loftet. Væggene er hvidmalede, mens lofterne

er malet i forskellige farver i de besigtigede celler. Gulvet er belagt med linoleum. Cellerne er standardmæssigt møbleret med en sovebriks, en bordplade på væggen med tilhørende bogskab og stol og et skab med låger. I celle 14 (den celle som blev besigtiget på opfordring af talsmanden) stod alt inventar dog på gulvet op ad væggen. I celle 12 var der ingen bordplade, men blot et ganske lille rektangulært bord. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at dette bord var et af de få gamle borde som var tilbage, og at der endnu ikke var indkøbt en bordplade til cellen. Af økonomiske grunde var den heller ikke bestilt.

Sengene er udstyret med en standardskumgummimadrass med brandhæmmende betræk. I flere af de besigtigede celler lå der to madrasser på sengene. I et hjørne mod cellegangen er der en vask med varmt og koldt vand. Over vasken hænger et spejl. Radiatoren er også placeret langs væggen ud mod cellegangen. Varmen i cellerne reguleres fra cellegangen. Alle celler er forsynet med stikkontakter på begge endevægge. Cellerne oplyses af en loftslampe og en arkitektlampe.

Vinduerne kan åbnes delvist med henblik på udluftning. I hovedparten af de celler som blev besigtiget i forbindelse med inspektionen, var der skråtstillede glasplader foran vinduerne. Det blev oplyst at glaspladerne ikke bliver fornyet i takt med at de går i stykker, men at de blot bliver pillet ned. Pladerne forhindrer at der kommer fuldt dagslys til cellerne, bl.a. fordi de på tidspunktet for inspektionen var snavsede i varierende grad.

I brevet af 12. april 2002 har arrestinspektøren oplyst at samtlige skråtstillede plader er blevet fjernet i uge 12/2002, og at møblerne i celle 14 blev monteret på væggen i samme uge.

Jeg har noteret mig disse oplysninger.

Der er ikke gardiner i cellerne. I enkelte af de besigtigede celler havde indsatte f.eks. anbragt sorte plasticsække foran vinduerne.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte kan få opsat gardiner hvis de ønsker det/har et særligt behov for det – f.eks. fordi de (under arbejde i cellerne) generes af sollys.

De besigtigede celler forekom lidt mørke – især de celler hvor vinduet er placeret under niveauet for gårdtursgitteret. De virkede også indelukkede, men jeg går ud fra at det først og fremmest skyldes utilstrækkelig udluftning fra de indsatte side.

I dørene ind til cellerne er der et hul som i de fleste tilfælde var stoppet til med papir. Jeg tilkendegav under inspektionen at sådanne huller – som også medindsatte kan kigge ind igennem – ikke må forefindes, og at de skal lukkes forsvarligt.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om arresthuset har lukket hullerne forsvarligt. I benægtende fald henstiller jeg til arresthuset at det sker nu og beder om underretning når det er sket.

Som oplyst under inspektionen var cellerne i en rimelig vedligeholdelsesmæssig stand og giver mig således ikke anledning til bemærkninger.

Bortset fra enkelte steder var standarden af møblementet også god. Det blev som nævnt oplyst at arresthuset var i færd med en generel udskiftning af møblementet. Dette var ikke tilendebragt i alle celler.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om udskiftningen af møblementet nu er tilendebragt.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Besøgsrum

Arresthuset har et besøgsrum der er placeret som første rum i den nye tilbygning. Vægge og lofter er hvidmalede. Gulvet er belagt med lysegråt linoleum. Besøgsrummet forsynes med dagslys gennem et stort ovenlysvindue, men har derudover ingen vinduer. Besøgsrummet er møbleret med en sovesofa/futon med mørkt stofbetræk. Sofaen er forsynet med tre små puder i klare farver. Der er også et bord, tre stole og en kravlegård/weekendseng til små børn. I kravlegården lå der på tidspunktet for inspektionen legetøj og en bamse. Inventaret fremtrådte som helt nyt. I et skab er der engangslagner og kondomer. På en lille reol i et hjørne står en telefon og en kaffemaskine. Det blev oplyst at telefonen bruges til at tilkalde personale under besøg og til de indsattes samtaler ud af huset. I sidstnævnte tilfælde ringer personalet op for de indsatte.

Besøgsrummet er udsmykket med billeder på væggen (blomstermotiver). Belysningen udgøres af en pendel over bordet.

Besøgsrummet fremtrådte rent og lyst.

Besøgsrummet fremtrådte meget flot og efterlod et vist indtryk af hjemlig hygge. Jeg har således ingen bemærkninger til besøgsrummet som lever op til kravene i besøgsbekendtgørelsens § 3.

Talsmanden klagede over at arresthuset først lige inden mit besøg havde opsat sofa mv. i besøgslokalet. Ledelsen bekræftede at sofaen mv. først var sat ind i lokalet dagen før inspektionen. Jeg nævnte at besøgslokalet og tidspunktet for indsættelsen af sofaen ville blive omtalt i rapporten.

Det er naturligvis beklageligt hvis der gennem længere tid (siden ombygningen) ikke har været en sofa/briks i besøgslokalet, men da der nu er en sådan (meget flot) briks, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

I tilknytning til besøgsrummet er der et bad/toilet med flydende sæbe og et håndklæde. Også dette rum fremtrådte rent og pænt.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminalforsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 til institutionerne. Det fremgår af denne skrivelse at enkelte institutioner i anledning af direktoratets henstilling har tilkendegivet at de på grund af de udmeldte rådighedsbeløb har vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. Direktoratet har efter omstændighederne taget dette til efterretning, men har samtidig understreget at direktoratet lægger vægt på at henstillingen indgår i overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Tønder har erstattet stofhåndklæderne, herunder stofhåndklædet på toilettet ved besøgsrummet, med papirhåndklæder eller håndklæderuller (eller evt. elektriske håntørre), eller vil gøre det så snart det er økonomisk muligt.

2.3.2. Gårdtursareal

Fra den nye tilbygning er der udgang til et rektangulært gårdtursareal på ca. 10 x 7 meter. Gårdtursarealet er i højde med cellefløjens etageadskillelse mellem stuen og 1. sal forsynet med et gitter. Tre af arealets sider

udgøres af arresthusbygningernes røde murstensvægge. På den fjerde side kantes arealet af en pudset murstensmur. Pudset var nederst på muren faldet af mange steder. Midt i væggen til den nye tilbygning er et stort vindue ind til personalestuen hvorfra personalet kan overskue hele gårdtursarealet. Arealet er belagt med sf-betonsten og møbleret med en bæk af jern med tremmer af træ placeret foran cellefløjens kældervinduer. På begge sider af bænken er der kummer med sand til aske og cigaret-skod. Bæk og kummer er anbragt i en afstand af ca. en meter fra væggen. Langs den ene mur er der et overdækket område hvor de indsatte kan søge læ for en byge.

Gårdtursarealet fremtrådte nøgent og syntes ikke at blive benyttet til f.eks. boldspil. Det blev under rundgangen oplyst at arresthuset overvejede at anskaffe en basketballkurv, men at det samtidig overvejedes om der overhovedet er plads til boldspil på det forholdsvis lille gårdtursareal. Arresthuset har i brevet af 12. april 2002 oplyst at der kort tid efter inspektionen blev indkøbt og monteret en basketball-kurv i gården hvortil der anvendes soft-ball, og et soft bowling spil, jf. pkt. 3.2.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Som tilkendegivet under inspektionen trænger (trængte) endevæggen i gårdtursarealet til at blive pudset hvilket jeg forstod at arresthuset var enig i. Hvis væggen ikke er blevet pudset, henstiller jeg til arresthuset at overveje en sådan pudsning og meddele mig resultatet heraf.

Jeg anmoder endvidere arresthuset om at oplyse om det har været overvejet at udsmykke arealet.

2.3.3. Kondirum

Kondirummet er placeret midt på gangen på cellefløjens 2. sal. Rummet er tilnærmelsesvist kvadratisk og relativt stort (ca. 16 m²). Også her er

gulvet belagt med linoleum. Væggene er malet i en lys farve, og loftet er gråt. Vinduesgerigterne er malet i en blå kontrastfarve. I rummet står et bordtennisbord og – i en niche foran to vinduer med matteret glas – en motionscykel. På væggen er opsat en dartskeive og en ribbe. Der er endvidere en vask med varmt og koldt vand og et stort spejl bestående af flere spejle.

Kondirummet giver mig ikke anledning til bemærkninger.

2.3.4. Skolestue

Skolestuen er placeret på 2. etage i cellefløjen for enden af gangen i den tidligere sygestue. Stuen svarer af størrelse til en celle med tilhørende gangareal. Den fremtræder lys fordi der kommer dagslys ind fra begge ender. Også lokalets hvide vægge bidrager til dette indtryk.

Skolestuen er nyindrettet og er møbleret med tre skriveborde og stole. På tidspunktet for inspektionen stod der en computer på hvert bord, og bordpladsen var begrænset af mange ledninger som førte til en fælles printer. På inspektionstidspunktet stod der en tavle lænet op ad væggen modsat bordene. Arrestinspektøren har i brevet af 12. april 2002 oplyst at tavlen (tavlerne) blev monteret på væggen kort tid efter inspektionen.

Jeg har noteret mig denne oplysning.

2.3.5. Toilet og bad

Der er et badeværelse med toilet til de indsatte på hver af cellefløjens etager. I stueetagen er der to badeværelser ved siden af hinanden hvoraf det ene er et personalebadeværelse. Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at det ekstra badeværelse eventuelt kunne tages i brug af de

indsatte hvis der blev etableret en særlig afdeling for svage indsatte på etagen.

Badeværelserne er placeret midt i cellefløjen og er knap så store som cellerne. Væggene er beklædt med hvide fliser op til midt på væggen og er ellers øvrigt malet hvide. Gulvene er beklædt med (fortrinsvis lyse) mosaikfliser. På den ene langvæg er opsat en udslagsvask og en håndvask. På væggen er endvidere monteret en hylde hvorpå der er placeret renseskåle, og der hænger en vejledning i brugen af renseskålen. På håndvaskene stod der flydende sæbe, og på væggen overfor hang et håndklæde.

For så vidt angår anvendelsen af stofhåndklæder henviser jeg til direktoratets henstilling som er omtalt ovenfor under pkt. 2.3.1.

Bagerst i badeværelserne er der brusebad med afløb. Mellem brusebadet og toilettet er der på væggen monteret en glasplade som går halvt ud i rummet. Glaspladen suppleres af et forhæng. På badeværelsesgulvet er der en ca. 10 cm høj kant ind mod brusebadet.

En af de små ruder i vinduet i badeværelset på 2. sal var itu. Loftet i badeværelset på 1. sal havde tydelige spor af en vandskade. Tilslutningerne fra vaskene og toilettet på 2. sal til hovedfaldstammen er af plast og er således tilsyneladende blevet udskiftet på et tidspunkt. I badeværelset på 1. sal er der en større pudsreparation øverst på endevæggen i brusebadet. I det store badeværelse i stueetagen er malingen på faldstammen (som her er af støbejern) meget afskallet, og væggen bag faldstammen i hjørnet oppe under loftet er misfarvet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om eventuelle planer for udbedring af de vand-/fugtskader som blev konstateret, og om udskiftning af den rude som var itu.

Badeværelserne giver mig ikke (i øvrigt) anledning til bemærkninger.

Det er efter min opfattelse uhensigtsmæssigt at toilet og bad er placeret i samme rum. Jeg har dog ikke grundlag for at foretage mig noget vedrørende dette forhold.

2.3.6. Køkken

I administrationsbygningen er placeret et køkken hvori arresthuset tilbereder/anretter den mad som arresthuset får leveret fra Statsfængslet i Sdr. Omme. Den nedfrosne mad opvarmes i en varmebehandlingsovn.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at rummet var blevet renoveret for 7-8 år siden. Der er fliser på væggen og lyst linoleum på gulvet. Rummet fremtrådte rent og ryddeligt.

Køkkenet indeholder alt nødvendigt udstyr. Det meste af maden opbevares i en fryser i køkkenet, men arresthusets ”restemad” opbevares i en mindre fryser som er placeret i rengøringsrummet i administrationsbygningen.

Midt på cellegangen i cellefløjens stueetage er der yderligere et køkken med alt nødvendigt inventar og udstyr som de indsatte kan bruge. Køkkenet der er et tidligere personalekøkken, er nyistandsat og var endnu ikke taget i brug da inspektionen fandt sted. Det blev oplyst at køkkenets anvendelse først skulle drøftes i samarbejdsudvalget.

Om anvendelsen af køkkenet henviser jeg til pkt. 6.4.

2.3.7. Bibliotek

Arresthuset har ikke noget egentligt bibliotekslokale. I stedet er der sat hylder op på væggen i et lille rum i kælderen der også benyttes til tøjbytte. På tidspunktet for inspektionen lå der noget linned på et bord.

Der er 350-400 bogtitler foruden tegneserier. Der er også en lille smule udenlandsk litteratur, bl.a. findes Koranen på såvel arabisk som dansk.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at biblioteket er åbent hver mandag, og at nyindsatte får mulighed for at komme i biblioteket meget hurtigt efter indsættelsen. Ifølge arresthusets husorden fra februar 2002 har biblioteket tillige åbent om fredagen.

Da husordenen er fra februar 2002, går jeg ud fra at det oplyste heri er korrekt. I modsat fald går jeg ud fra at husordenen vil blive rettet.

I en rapport som Direktoratet for Kriminalforsorgen har udfærdiget i september 1997 efter intern inspektion af Arresthuset i Tønder i april samme år, er det anført at der foreligger en lokal biblioteksaftale som ikke gav direktoratet anledning til bemærkninger.

Der er ingen bogkataloger på biblioteket. På tidspunktet for inspektionen hang der i biblioteket et opslag om at arresthuset inden længe forventede at få adgang til Internettet og dermed ville kunne foretage søgninger på bibliotekets hjemmeside. Det blev oplyst at denne søgning indtil videre blev foretaget af personalet på arrestforvarerens bærbare computer.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt arresthuset nu har adgang til Internettet. Jeg beder tillige arresthuset om undersøge om det er muligt at få et bogkatalog, eller om det nu kun findes elektro-

nisk og at underrette mig om resultatet af denne undersøgelse. Hvis det er muligt at få et katalog, henstiller jeg til arresthuset at skaffe et sådant katalog og underrette mig når det er sket.

2.3.8. Vaskefaciliteter

Arresthuset har et vaskerum der også er placeret i cellefløjens kælder. Der er vaskemaskine og tørretumbler som bruges til at vaske de indsatte private tøj. Der er fliser på væggen og udsugning fra tørretumbleren til gårdtursarealet.

Maskiner og vaskepulver stilles gratis til rådighed. Tøjet vaskes dog ikke af de indsatte selv, men af gangmanden.

I arresthusets husorden er det anført at al tøjvask sker på den indsatte eget ansvar.

Spørgsmålet om erstatningsansvar for indsatte tøj der bliver ødelagt under vask i arresthuset, blev rejst i forbindelse med den interne inspektion som direktoratet foretog af arresthuset i april 1997. Af bilag 6 til direktoratets rapport af september 1997 fremgår det således at direktoratet orienterede arresthuset om at vask som foretages af de indsatte selv i vaskefaciliteter som arresthuset stiller til rådighed, sker på de indsatte eget ansvar, hvorimod vask der foretages af gangmanden sker på arresthusets ansvar. Arresthuset kan således ikke fraskrive sig ansvaret for gangmandens ansvarspådragende fejl.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Haderslev der også har en ordning hvorefter de indsatte tøj vaskes af gangmanden, henstillede jeg til dette arresthus at ændre det anførte i husordenen om at vask skete på den indsatte eget ansvar. I sin udtalelse i anledning af denne rapport oplyste direktoratet at direktoratet havde meddelt arresthuset at

husordenens ordlyd burde ændres således at det klart fremgik at arresthuset over for den indsatte ikke havde fraskrevet sig ansvaret for arresthusets/gangmandens eventuelle ansvarspådragende fejl. Arresthuset tilføjede herefter at arresthuset/gangmanden hæfter for eventuelle ansvarspådragende fejl ved vask af de indsattes private tøj.

Jeg henstiller på denne baggrund til Arresthuset i Tønder at ændre det anførte i husordenen om at (gangmandens) vask af indsattes tøj sker på de indsattes eget ansvar. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.3.9. Værksted

Også værkstedet er placeret i arresthusets kælder. Der er plads til fire indsatte ad gangen. Arbejdsbordene er placeret op ad væggene. Mellem de enkelte borde er der sat plader på højkant således at det der ligger på bordene, holdes adskilt. På gulvet foran bordene er der placeret gummi-måtter således at de indsatte ikke står direkte på betonen. Der var ingen form for udsmykning i værkstedet. På gangen mellem værkstedet og biblioteket er en dobbeltsikret dør med både kode og nøgle som gør det muligt at bringe varer/materialer ind til og ud fra værkstedet.

I 1999 blev vinduerne/lyskasserne mod gårdtursarealet forstørret væsentligt, og i 2000 blev der monteret udsugning til brug bl.a. i forbindelse med arbejde med lim. I forbindelse med renoveringen i 2001 blev gulvet sænket ca. 20 cm. Den fugtighed som blev tilført værkstedet i forbindelse med støbningen af det nye gulv, har givet sorte skjolder på værkstedets ydervægge. Det blev under inspektionen oplyst at skjolderne er overfladiske spor efter skimmelsvampe.

Arrestinspektøren har i brevet af 12. april 2002 oplyst at væggene i løbet af foråret 2002 er blevet banket ned, pudset op og malet. Samtidig er loft og gulv blevet malet.

Jeg har noteret mig disse oplysninger.

Værkstedet giver mig (herefter) ikke anledning til bemærkninger.

Jeg nævnte under inspektionen at det er ærgerligt at arresthuset kun kan beskæftige 4 indsatte på værkstedet. Arresthuset oplyste hertil at arresthuset overvejede at indrette et (ikke sikret) lagerrum til (yderligere) et værksted.

Jeg anmoder om oplysning om resultatet af disse overvejelser.

2.3.10. Lægerum

Lægerummet er placeret i den nye tilbygning ved siden af personalestuen. Rummet er lyst og relativt stort. Vinduet, der vender ud mod domhuset, er forsynet med persiener og gardiner. Inventaret består af et stort skrivebord med computer, en briks, en vask med spejl og skabe til lægens remedier og journaler. På væggen hænger et medicinskab med dobbeltlås. Den mest giftige medicin opbevares i medicinskabets indre skab.

2.3.11. Personalefaciliteter

Personalestuen er beliggende i den nye tilbygning. Rummet fremtræder som de øvrige rum i tilbygningen lyst og venligt.

Personalestuen er udstyret med arbejdspladser med computere og et sofahjørne. Der er endvidere en mindre køkkenafdeling hvor personalet bl.a. kan lave kaffe. På en hylde under loftet står tre monitorer som er forbundet med arresthusets overvågningskameraer. Personalestuen er desuden forsynet med en skranke med glaslåger.

Ved siden af personalestuen er der et toilet til de ansatte.

I administrationsbygningen er der to overnatningsrum til de ansatte. Der er endvidere et skab til hver ansat. Bygningen rummer endvidere kontorer til arrestforvareren og overvagtmasteren og et kontor til brug for Kriminalforsorgen i Frihed.

Under besigtigelsen af arresthuset blev arresthusets alarm aktiveret flere gange. Det blev oplyst at alarmsystemet endnu ikke var driftsikkert, og at personalet f.eks. var nødsaget til at afbryde alarmerne under stormvejr.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt der stadig er problemer med alarmsystemet.

Som jeg nævnte under den afsluttende samtale i arresthuset, er arresthusets bygningsmæssige forhold gode i sammenligning med arresthuse der ligger i andre byers centrum. Arresthuset i Tønder fremtræder overordnet set tiltalende og rummeligt i forhold til sin alder, og der er rimelige arbejdsforhold/kontorer for personalet. Vedligeholdelsesstanden er præget af den seneste om- og tilbygning som har betydet en kolossal forbedring af forholdene. Som tidligere nævnt er vedligeholdelsesstanden af cellerne og møblementet generelt set god.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arbejdet i arresthuset kommer hovedsageligt fra én arbejdsgiver (Sandella) der producerer kontorinventar. Arresthuset lukker forstansede huller i sæder og ryglæn til kontorstole og limer skumgummiplader på sæderne. Arbejdet foregår i værkstedet i kælderen hvor der pga. dampene fra den lim som bruges til at fastgøre skumgummipladerne på plastikskallerne, er etableret udsugning. Ud over denne produktion har arresthuset indimellem arbejde for et trykkeri, for Ecco Sko og for et lokalt byggemarked. Arbejdet for byggemarkedet består i at gøre skruer til tagplader klar til brug ved at forsyne skruerne med to forskellige underlæg. Skruerne med underlæg lægges herefter ned i de murerspande som byggemarkedet sælger skruerne i. På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset lige gjort en sådan sending skruer færdig.

Arresthuset har i perioder arbejde til at beskæftige fire indsatte i værkstedet i kælderen og fire til fem indsatte på cellerne. Hertil kommer den almindelige bygningsvedligeholdelse og arbejdet som gangmand. De indsatte der ikke er arbejde til, og som gerne vil arbejde, får udbetalt dagdusør. Syge indsatte får 80% af dagdusøren. Det blev oplyst at de indsattes interesse for at arbejde er markant højere i perioder hvor arbejdsmængden i arresthuset er lav. Der var intet arbejde på tidspunktet for inspektionen.

Arrestforvareren oplyste at Arresthuset i Tønder er mindst lige så godt forsynet med arbejde som de andre arresthuse i Sønderjylland (med undtagelse af Arresthuset i Haderslev). Lukningen af arresthuset i perioden fra den 16. juli til den 5. november 2001 medførte dog et afbræk i mængden af arbejdstilbud til arresthusets indsatte. Regionsværkmesteren har i perioder skaffet en del arbejde til arresthuset. Regionsværkmesteren var på besøg i arresthuset ugen før inspektionen. Arresthuset forventede på baggrund af dette besøg at få arbejde med affedtning af plastiklameller for firmaet Hydro Aluminium og snoning af spiraler til hobbydriv-

huse. Det blev endvidere oplyst at arresthuset havde planer om at lave en hjemmeside på Internettet for derigennem at tiltrække flere arbejdsgivere.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt arresthuset har fået det nævnte arbejde med affedning af plastiklameller mv. og hvad der videre er sket med planerne om etablering af en hjemmeside.

Jeg er bekendt med at det er vanskeligt for kriminalforsorgen at skaffe nye egnede arbejdsopgaver til arresthusene. I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Maribo har direktoratet oplyst nærmere om baggrunden herfor og har tillige oplyst at direktoratet for tiden arbejder med at give arresthusene et bedre markedsføringsgrundlag. Jeg har i denne sag modtaget kopi af en skabelon til et brev til mulige kunder. Skabelonen er udarbejdet til regionsværkmestrene. Direktoratet har tillige oplyst at det på en temadag for regionsværkmestrene i oktober 2003 vil blive drøftet hvilke tiltag der i øvrigt kan iværksættes med hensyn til markedsføring af arresthusenes mulighed for at varetage forskellige arbejdsopgaver.

På tidspunktet for inspektionen var ombygningen af værkstedet i kælderen færdiggjort. Tilsvarende gjaldt den nye kælderhals med tilhørende elektrisk kran, monteret i en glidebane i ca. tre meters højde, til at få arbejdsmaterialer til og fra værkstedet. Der manglede dog stadig en løftegaffel som efter planen skulle leveres ugen efter inspektionen. Endvidere manglede brolægningen under glidebanen oven for kældertrappen. Dette arbejde ville kunne udføres af nogle af de indsatte så snart vejret blev en smule bedre, og på baggrund af en vurdering af hvilke indsatte der på et sikkerhedsmæssigt forsvarligt grundlag ville kunne tildeles denne opgave. (Det havde pga. den nye tilbygning været nødvendigt at lave en ny indgang til kælderen).

Jeg går ud fra at løftegafflen blev leveret som planlagt, og at brolægningen er etableret.

Under den afsluttende samtale nævnte jeg at arresthusets største problem (på daværende tidspunkt) var mangel på arbejdstilbud til de indsatte. Jeg tilkendegav at der dog var tale om en ekstraordinær situation som følge af lukningen af arresthuset i en periode kort tid før inspektionen. Talsmanden klagede også under min samtale med ham over at arresthuset ikke kunne tilbyde de indsatte beskæftigelse, og han rejste spørgsmålet om kompensation herfor.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvordan arbejdssituationen er nu i arresthuset.

Med hensyn til spørgsmålet om kompensation henviser jeg til pkt. 3.4.

Det er muligt for de indsatte at arbejde to og to sammen på cellerne, hvilket også sker indimellem. Tilladelse gives efter konkret vurdering afhængigt af den indsatte og arbejdets karakter. Cellerne er normalt aflåst i arbejdstiden.

Det fremgår af arresthusets husorden under afsnittet om arbejde at indsatte der ikke ønsker at arbejde eller selvforskyldt er uden arbejde, ikke vil oppebære løn de første tre dage herefter. Hvis den indsatte fortsat nægter at arbejde, kan det medføre at vedkommende ikke anvises arbejde og mister retten til dusør/sygedagpenge.

Fra sagen om min inspektion af Arresthuset i Sønderborg (der ligeledes havde en regel i husordenen om karensdage) er jeg bekendt med at direktoratet i brev af 23. januar 2003 har orienteret alle kriminalforsorgens institutioner om, at der ikke i straffuldbyrdelsesloven eller beskæftigelsesbekendtgørelsen er hjemmel til at operere med en karenperiode ved arbejdsvægring.

Det er beklageligt hvis den i husordenen beskrevne karenregel er blevet praktiseret i arresthuset. Da direktoratet har orienteret samtlige kriminalforsorgens institutioner om at der ikke er hjemmel til at anvende karensdage, og da jeg på denne baggrund går ud fra at arresthuset har slettet afsnittet om karensdage i husordenen, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

3.2. Fritid

Arresthusets kondirum kan anvendes af to indsatte ad gangen – naturligvis afhængigt af de pågældendes eventuelle restriktioner. Her kan de indsatte spille bordtennis og dart eller køre på kondicykel. Tiden i kondirummet er opdelt i tre kvarters intervaller. I husordenen oplyses der om åbningstider. Isolerede indsatte kan benytte kondirummet i løbet af dagen. Hvis der er helbredsmæssige grunde til det, kan enkelte andre indsatte også benytte kondirummet uden for fritiden.

Arresthuset råder over de mest almindelige spil såsom skak og backgammon. Personalet har overvejet at anskaffe PlayStations, men der har hidtil ikke været økonomisk mulighed for at købe det tilstrækkelige antal maskiner – svarende til antallet af indsatte. I forbindelse med inspektionen blev det oplyst at ledelsen er i tvivl om hvorvidt det er sikkerhedsmæssigt forsvarligt at anskaffe PlayStations til de indsatte. (For så vidt angår økonomien anførte vicepolitimesteren at de indsatte vel ikke behøvede at kunne spille alle sammen på en gang, og at et mindre antal derfor måtte kunne komme på tale).

Jeg har tidligere overfor direktoratet rejst spørgsmålet om en ensartet praksis i arresthusene med hensyn til at tillade de indsatte at have PlayStations. Direktoratet har i den forbindelse oplyst at direktoratet i forbindelse med udmøntningen af en indstilling fra en projektgruppe som direktoratet i sin tid har nedsat, vil overveje hvilken praksis arresthusene fremover skal følge på dette punkt og underrette mig om resultatet af disse overvejelser. I brev af 18. september 2002 oplyste direktoratet at der blandt de tiltag der foreslås iværksat i 2003 til bekæmpelse af narkotika i kriminalforsorgens institutioner, er nævnt en begrænsning i udlevering af de indsattes egne effekter, og en udvidelse af forbuddet mod medbringelse af tv-apparater i arresthusene til at gælde alle elektriske apparater. Det foreslås samtidig at kriminalforsorgen i stedet stiller et sortiment af elektriske artikler til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk kan hvile i sig selv. Direktoratet har senest den 5. marts 2003 orienteret mig om status i denne generelle sag. Direktoratet har bl.a. oplyst at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske

situation ikke bliver afsluttet i 2003. Direktoratet har endvidere oplyst at dette betyder at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje rene udgaver af PlayStation 2. Jeg har den 13. marts 2003 noteret mig det oplyste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har endvidere bedt direktoratet om at underrette mig når der til sin tid er taget stilling til hvad der videre skal ske med forslaget om bl.a. at udvide forbuddet vedrørende elektriske apparater.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om arresthuset på denne baggrund vil overveje at anskaffe et antal PlayStations til udlån/udleje til de indsatte. Det bemærkes at jeg er enig i at arresthuset (i første omgang) vil kunne nøjes med at indkøbe et mindre antal maskiner som de indsatte så kan låne/leje på skift efter retningslinjer som fastsættes af arresthuset.

Arresthuset har endvidere (som tidligere nævnt) i brevet af 12. april 2002 oplyst at arresthuset kort efter inspektionen indkøbte en basketballkurv som blev monteret i gårdtursarealet, og en soft ball til brug for dette spil. Der blev samtidig indkøbt soft bowling som på daværende tidspunkt efter de indsattes ønske blev anvendt udendørs i gårdtursarealet, men som også kan benyttes på gangene. Endelig blev der indkøbt et velcroboldspil (balle-ball) hvor kroppen bruges som mål.

Jeg har noteret mig det oplyste.

3.3. Fællesskab

I tidsrummet fra kl. 17.45 og til kl. 20.30 har de indsatte mulighed for cellefællesskab to og to (på lørdage, søn- og helligdage endvidere fra kl. 12.30 til 16.00). Dette fremgår af arresthusets husorden. De indsatte har som udgangspunkt kun ret til fællesskab etagevis. Der kan dog dispenseres – og bliver dispenseret – herfra.

De indsatte der ikke er isolerede, har, ud over muligheden for et arbejdsfællesskab (og det nævnte cellefællesskab), mulighed for at være sammen under de daglige gårdture (to gange en halv time hver dag), og i kondirummet (to ad gangen). Gårddurene bliver undertiden forlænget hvis vejret er godt. Det fremgår af husordenen at der på visse tidspunkter af dagen er ”almindeligt mylder” etagevis i arresthuset. I disse perioder kan de indsatte undtagelsesvist aflægge korte besøg hos medindsatte på andre etager.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen for tiden er i færd med at gennemgå samtlige arresthuses regler for fællesskab. Direktoratet har senest den 4. juni 2003 orienteret mig om sagens status. Direktoratet har oplyst at direktoratet vil underrette mig om sagens status igen i begyndelsen af september 2003.

Jeg beder direktoratet om at underrette mig om direktoratets godkendelse af Arresthuset i Tønders retningslinjer for fællesskab når direktoratet har foretaget den samlede gennemgang af alle arresthusenes retningslinjer for fællesskab. Jeg beder endvidere om kopi af de endelige retningslinjer for Arresthuset i Tønder.

3.4. Sammenfatning vedrørende arbejde, fritid og fællesskab.

Under den afsluttende samtale med ledelsen gjorde jeg opmærksom på at arresthusets største problem efter min opfattelse var at der ikke var nok arbejde til de indsatte. Jeg tilkendegav dog samtidig at dette måtte anses for at være en ekstraordinær situation som følge af lukningen af arresthuset i en periode få måneder før inspektionen fandt sted, jf. pkt. 3.1. Som min umiddelbare opfattelse tilkendegav jeg endvidere at det i en sådan situation er uholdbart fuldt ud at opretholde de af arresthusets regler som forudsætter at der er arbejde i et vist omfang.

Om de indsattes muligheder for fællesskab anførte jeg desuden at arresthuset – selv om det forhold at der ikke er nok arbejde til de indsatte formentlig (og forhåbentlig) kun var et forbigående problem – burde overveje at kompensere herfor.

Jeg foreslog at compensation kunne ske ved for eksempel at udvide fællesskabet i arresthuset inden for de bygningsmæssige og sikkerhedsmæssige rammer. Jeg opfordrede derfor arresthuset til at overveje i hvilket omfang arresthuset kunne kompensere for de utilstrækkelige arbejdstilbud. Jeg henviste herved også til at manglen på arbejde måtte have frigjort nogle personaleressourcer.

Talsmanden havde også under min samtale med ham rejst spørgsmålet om compensation, jf. pkt. 3.1.

Som nævnt under bl.a. pkt. 3.2. har arresthuset i brevet af 12. april 2002 oplyst at arresthuset kort efter inspektionen monterede en basketballkurv til soft ball i gårdtursarealet og samtidig indkøbte soft bowling og et velcroboldspil. Arresthuset har i brevet oplyst at det på daværende tidspunkt ikke var muligt at benytte de nye aktiviteter i arbejdstiden.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorfor det ikke var muligt at benytte aktiviteterne i arbejdstiden. Jeg anmoder tillige arresthuset om at oplyse om der på anden måde er sket compensation for manglende arbejde. Endelig beder jeg arresthuset om at oplyse om aktiviteterne efterfølgende er blevet benyttet i arbejdstiden som følge af at der ikke har været tilstrækkelige arbejdsopgaver til de indsatte.

Hvis der stadig er problemer med at få nok arbejde, går jeg i øvrigt ud fra at arresthuset fortsat vil overveje spørgsmålet om compensation herfor. Jeg bemærker i den forbindelse at det efter min opfattelse er vigtigt at kompensere for manglende beskæftigelse. Jeg henviser desuden til at indsatte som ønsker beskæftigelse, men som ikke kan tilbydes dette, normalt er låst inde på cellerne i arbejdstiden, jf. pkt. 3.1. Foruden øget fællesskab vil compensation f.eks. kunne ske ved udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsaktiviteterne.

3.5. Undervisning

Undervisningen i arresthuset varetages af en lærer fra VUC i Tønder. Denne lærer underviser også i Statsfængslet Renbæk. Arresthuset har nu 8 timers undervisning

om ugen til rådighed (timetallet blev fordoblet før lukningen i 2001). Læreren kommer mandag og torsdag, og alle timerne bliver udnyttet. Det er arresthusets opfattelse at lærerens arbejde er præget af et stort engagement. Der er oplysning om mulighederne for undervisning i husordenen.

Arresthuset har mulighed for at tilbyde de indsatte "flekstudium" på VUC. Det koster 300 kr. pr. elev som betales af arresthuset. Hvis den indsatte skifter til et andet arresthus eller overføres til en afsoningsanstalt, kan den pågældende fortsætte på VUC. Der skal kun betales én gang. Arresthuset har tidligere haft en indsat som har bestået Folkeskolens afgangsprøve mens han var i arresthuset.

Efter ledelsens opfattelse ligger det mere tungt med undervisning af udlændinge. Arresthuset har et undervisningsprogram på engelsk og tysk på cd som afspilles på ghettoblaster. Hvis der fandtes et tilsvarende danskursus, kunne udlændinge lære dansk under deres ophold i arresthuset.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at langt hovedparten af de udlændinge som indsættes i arresthuset, opholder sig meget kortvarigt i huset.

Der kan være to elever i klassen ad gangen da læreren bruger den ene af de tre pc'er. De øvrige elever har selvstudium på cellerne.

Jeg er fra en opfølgingsinspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår Arresthuset i Tønder.

Skolestuen var som nævnt under pkt. 2.3.4. blevet nyindrettet, og der er installeret tre pc'er som arresthuset har fået fra KiF. Maskinerne er udmærkede, men kan alene benyttes med Windows 3.11 (plus Microsofts almindelige Officepakke). Arresthuset håber senere at kunne skaffe kraftigere maskiner således at de indsatte kan få tilbud om at tage pc-kørekort.

Jeg fremsatte under inspektionen tilbud om at undersøge hvorvidt Folketingets Ombudsmand havde mulighed for at forære arresthuset nogle pc'er som ombudsmandsinstitutionen har kasseret, og som på tidspunktet for inspektionen stod ubenyttet hen. Arresthuset var meget interesseret heri hvis det kunne lade sig gøre.

Jeg kan oplyse at et antal brugte pc'er er givet til Direktoratet for Kriminalforsorgen til brug i kriminalforsorgens institutioner. Direktoratet er gjort opmærksom på at Arresthuset i Tønder er interesseret i at modtage et antal pc'er.

4. Lægebetjening mv. og rensesvæske

Lægen kommer i arresthuset fast hver torsdag og kan i øvrigt tilkaldes efter behov. Samarbejdet med lægen fungerer efter arresthusets opfattelse godt. Der er tale om en almindelig praktiserende læge tilknyttet et lægehus i byen.

Medicinudleveringen i arresthuset går også rimeligt. Stofmisbrugere nedtrappes med metadon efter lægens anvisning. På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset ikke indsatte på metadon. Arresthuset i Tønder har, som de øvrige arresthuse i Sønderjylland, indgået en aftale med Sønderjyllands Amts misbrugskonsulent. Jeg har i forbindelse med inspektionen af Arresthuset i Aabenraa modtaget en kopi af denne aftale.

Arresthuslægen i Tønder har taget initiativ til at der nu afholdes fællesmøder mellem arresthuslægerne i Sønderjylland hvor lægerne kan udveksle erfaringer og drøfte fælles problemer.

Journaler opbevares i et skab på lægeværelset. Skabet var på tidspunktet for inspektionen fuldt tilgængeligt for alle med nøgle til lægeværelset idet nøglen sad i skabet. I brevet af 12. april 2002 har arrestinspektøren oplyst at det er nødvendigt at det tjenestegørende vagtpersonale har adgang til lægejournalerne idet de eventuelt skal findes frem i forbindelse med vagtlægebesøg eller akut overførsel af en indsat. Politimesteren har i den forbindelse oplyst at der ikke er chargede personer til stede på enhver vagt idet kun arrestforvareren og overvagtimesteren er chargede.

Jeg forstår det sådan at alle ansatte har adgang til journalerne, og at nøglen normalt sidder i skabet så de pågældende personer kan få adgang til journalerne i lægens fravær.

Direktoratet har tidligere i forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Vejle bl.a. udtalt følgende:

” ...

I institutioner, hvor der hverken er læge eller sygeplejerske daglig, er det nødvendigt for lægen at have mulighed for at benytte medhjælp. På grund af personalets skiftende vagter vil alle medlemmer af det uniformerede korps kunne komme i en situation, hvor der er behov for at skaffe hjælp til en syg indsat. Derfor er det nødvendigt, at det vagthavende personale i konkrete situationer efter nærmere generel aftale med lægen har mulighed for at hente journalerne frem.

Direktoratet har i anledning af sagen kontaktet arrestforvareren, som har oplyst, at ... [n]øglen opbevares således, at den alene er tilgængelig for det personale, der fungerer som lægens medhjælp.

Direktoratet har samtidig anmodet arrestforvareren om at foranledige, at den aftale, der foreligger mellem arresthuslægen og arresthuset med hensyn til journaladgangen, nedfældes i skriftlige retningslinier fra arresthuslægen.

...”

Jeg har over for direktoratet (i en anden sag) tilkendegivet at jeg forstår det anførte sådan at der efter direktoratets opfattelse bør være skriftlige retningslinjer fra lægen vedrørende journaladgang for de personer som fungerer som lægens medhjælp. Direktoratet er ikke kommet med bemærkninger hertil.

Efter min opfattelse bør nøglen ikke sidde (fast) i døren så enhver der har adgang til rummet, også har adgang til journalerne, herunder andet personale end overvagtmasteren og arrestforvareren når (en af) disse er på vagt. Jeg henstiller derfor til arresthuset at fjerne nøglen og opbevare den et andet sted hvortil kun de ansatte der fungerer som lægens medhjælp, har adgang, og at meddele mig hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg beder endvidere arresthuset om at oplyse om der er udfærdiget skriftlige retningslinjer fra lægen om journaladgangen. I benægtende fald henstiller jeg til arresthuset at foranledige at lægen udfærdiger sådanne retningslinjer og at underrette mig når det er sket.

For så vidt angår udlevering af renevæske så arresthusets ledelse gerne at de indsatte fik renevæsken hos lægen idet der er behov for mere vejledning af de indsatte. Arresthuset overholder dog de gældende regler og har derfor renevæsken stående i portionsflasker på badeværelserne hvor den trykte vejledning også hænger.

5. Belægning mv.

Arresthuset har almindeligvis et meget blandet klientel. Der har siden Danmarks tiltræden af Schengen-samarbejdet været en nedgang i antallet af indsatte menneskesmuglere og grænseoverløbere.

De fleste indsatte i arresthuset er dansksprogede. På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset således kun et par udenlandske statsborgere indsat.

Af en belægningsoversigt fra den 1. marts 2002 som jeg modtog forud for inspektionen, fremgår det at der denne dag var 12 varetægtsindsatte og 6 afsonere i arresthuset. 6 af dem var udlændinge. Den 6. marts 2002 havde arresthuset 12 varetægtsindsatte og 7 afsonere, hvoraf der stadig var 6 udlændinge.

Jeg har desuden modtaget belægningsoversigter, udfærdiget af direktoratets statistikenhed, for perioden 2. januar – 25. februar 2002.

På tidspunktet for inspektionen var der ikke problemer med stærke indsatte i arresthuset. I tilfælde af problemer har arresthuset mulighed for at flytte rundt på de indsatte etagevis.

Der er indimellem 15-17-årige indsatte i arresthuset, men de er der kun i kort tid. De unge placeres i stueetagen således at der kan holdes særligt øje med dem. Normalt kommer de ikke tilbage til arresthuset efter grundlovsforhør – i stedet anbringes de, om nødvendigt, i varetægtssurrogat på sikrede institutioner.

På tidspunktet for inspektionen var der ingen kvindelige indsatte i arresthuset, men når der er, giver det sjældent problemer.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Al maden i arresthuset leveres af Statsfængslet i Sdr. Omme – herunder vegetarretter og anden specialkost. Efter ledelsens opfattelse er maden rimelig, og der er sjældent egentlige klager over den. Frugt og grønt bliver dog kun spist i begrænset omfang af de indsatte, og arresthuset må derfor smide meget væk. Arresthusets ledelse rejste på den baggrund spørgsmålet om hvorvidt den sænkning af kostens fedtprocent via tilsætning af mere frugt og grønt som det seneste kostcirkulære havde medført, også slår igennem i virkeligheden.

Jeg foretager mig ikke noget i anledning af det rejste spørgsmål. Direktoratet for Kriminalforsorgen gøres bekendt med arresthusets spørgsmål ved modtagelse af denne rapport.

Arresthuset har problemer med ost der mugner. Fiskedagene giver endvidere altid problemer. De indsatte får imidlertid ikke andet end dagens menu medmindre dette er lægeordineret. Der er som oftest fiskedag om onsdagen; i øvrigt den dag hvor de indsatte kan bestille grillmad udefra. Arresthuset har mulighed for at afbestille fisken hvis der er tilstrækkelige rester på lager.

Mine medarbejdere og jeg fik under inspektionen serveret samme kost som de indsatte den pågældende dag – kold mad med mælk eller vand/te.

Talsmanden havde under min samtale med ham klaget over at det er forekommet at arresthuset har serveret for gammel mad. Jeg forelagde dette for arresthuset der umiddelbart afviste dette. Arrestforvareren bemærkede at arresthuset gør meget netop for at hindre at maden bliver for gammel. Han mente umiddelbart at der kunne være tale om en fejllæsning af datoerne på maden (forveksling af produktionsdatoen med sidste holdbarhedsdato som var sket i et tilfælde). Arresthuset har endvidere været ude for fejlmærkning hvor der var angivet samme dato som produktionsdag og sidste holdbarhedsdag. Maden må naturligvis ikke blive for gammel, så hvis det er forekommet, er det en fejl. I brevet af 14. marts 2002 til talsmanden meddelte jeg at jeg ikke foretog mig mere vedrørende dette forhold udover at bemærke at jeg gik ud fra at arresthuset også fremover er opmærksom på at der ikke udleveres madvarer der har overskredet sidste holdbarhedsdato.

Med brevet af 12. april 2002 har arrestinspektøren til orientering vedrørende dette spørgsmål vedlagt en telefax af 27. marts 2002 fra produktionskøkkenet i Statsfængslet ved Sdr. Omme. Der er tale om en generel meddelelse til arresthusene om konstatering denne dag (dvs. efter inspektionstidspunktet) af at der var angivet samme dato som produktionsdag og sidste holdbarhedsdag for nogle nærmere angivne produkter.

6.2. Købmand

Købmanden kommer to gange om ugen og har som regel lidt ekstra varer med ud over de på forhånd bestilte varer. Det blev ikke oplyst hvilke ekstra varer det drejer sig om, men jeg går ud fra at der er tale om varer som købmanden af erfaring ved at de indsatte efterspørger. Efter det oplyste fungerer købmandsordningen godt.

Det fremgår af husordenen at der kan indkøbes lynlotto og lyntips, men at eventuelle gevinster ikke afhentes af personalet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvordan de indsatte så får afhentet gevinster.

6.3. Fjernsyn mv.

Arresthuset har egne farvefjernsyn som lejes ud for fem kr. pr. dag. Radioer koster to kr. pr. dag. Arresthuset har en del problemer med hærværk på fjernsynene. Især knapperne kan ikke klare de indsattes undertiden hårdhændede betjening. Det er et problem at de indsatte ikke kan få udleveret fjernbetjeningen.

Jeg foretager mig ikke noget i den anledning. Jeg bemærker herved at jeg er bekendt med at den manglende adgang for de indsatte til at få udleveret fjernbetjening skyldes at det herved bliver muligt at benytte tekst-tv (medmindre tv'et ikke har tekst-tv) som de indsatte ikke må kunne benytte på grund af risikoen for misbrug. I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Frederikssund blev det oplyst at det snart ikke ville være muligt at købe tv-apparater uden tekst-tv, men at det teknisk er muligt at fjerne tekst-tv fra apparaterne.

6.4. Køkkenfaciliteter/køleskab

I forbindelse med renoveringen er det lykkedes for arresthuset at beholde et mindre køkken i cellefløjens stueetage (det tidligere personalekøkken). Køkkenet har alt nødvendigt inventar/udstyr og var på tidspunktet for inspektionen klar til brug.

Arresthuset manglede dog at planlægge hvilke indsatte der kunne få adgang til køkkenet, inden køkkenet kunne tages i brug af de indsatte. Der skulle endvidere foretages en optælling af knivene mv. Som oplyst under pkt. 2.3.6. skulle køkkenets anvendelse drøftes i samarbejdsudvalget.

Hensigten med køkkenet er at de indsatte kan have mulighed for at bage og (lære at) lave frikadeller mv.

Jeg anmoder om oplysning om udfaldet af drøftelserne i samarbejdsudvalget. Idet jeg går ud fra at køkkenet er taget i brug af de indsatte, beder jeg endvidere om oplysning om hvornår det er sket. Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse hvornår de indsatte har mulighed for at benytte køkkenet, hvad de må lave af mad mv., samt at oplyse om de erfaringer som arresthuset indtil nu har haft med ordningen.

Det har tidligere været muligt for de indsatte at grille sammen om sommeren.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorfor denne mulighed ikke længere er til stede.

På tidspunktet for inspektionen var der ikke et køleskab i arresthuset til brug for de indsatte ud over køleskabet i det ovenfor omtalte, på inspektionstidspunktet endnu ikke ibrugtagne fælleskøkken. De indsatte havde mulighed for at have køletasker på cellerne og kunne få fryseelementerne skiftet to gange om dagen hos gangmanden.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt de indsatte (nu) kan benytte køleskabet i køkkenet til private kølevarer, og om der i givet fald er tilstrækkelig plads i dette køleskab. I benægtende fald beder jeg arresthuset om at overveje at indkøbe et fælles køleskab til brug for de indsatte og meddele mig resultatet heraf.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

Besøg kan ifølge arresthusets husorden finde sted om aftenen mellem kl. 18.00 og 20.15 og på lørdage, søn- og helligdage mellem kl. 09.00 og 15.30. Besøgene er af en times varighed.

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at de regler for besøg som er angivet i husordenen, skal opfattes som minimumsregler. Alle der ønsker det, får lov til at modtage besøg. Arresthuset har efter omstændighederne mulighed for at afvikle tre til fire besøg om dagen. Mange indsatte har besøgende der kommer langvejs fra, og får derfor mere end den fastsatte time.

For så vidt angår besøg, er arresthuset meget opmærksom på godkendelsesproceduren. Et eventuelt afslag meddeles den besøgende via den indsatte (i skriftlig form). De besøgende får i brevet at vide at de, hvis de ønsker det, kan indhente en begrundelse for afslaget på besøgstilladelse hos arrestforvareren personligt. Hvis den indsatte ønsker at arrestforvareren selv meddeler afslaget til den besøgende, vil ønsket blive efterkommet, men det var ikke sket endnu.

Jeg orienterede under inspektionen arresthuset om at en afgørelse der meddeles skriftligt, skal indeholde en (samtidig) begrundelse for afgørelsen hvis parten ikke får fuldt ud medhold, men at begrundelsen eventuelt vil kunne begrænses efter forvaltningslovens § 24, stk. 3, jf. § 15. Jeg nævnte endvidere at en afgørelse skal meddeles direkte til parten (den besøgende), men at den indsatte også betragtes som part i sagen, jf. pkt. 9 i besøgsvejledningen (Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 81 af 16. maj 2001).

Vicepolitimesteren oplyste i den anledning at dette spørgsmål ville blive taget op i forbindelse med en målrettet forvaltningsretlig undervisning/instruktion som skulle omfatte samtlige de områder som er henlagt til arrestforvareren.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt denne undervisning/instruktion har fundet sted. Jeg går i øvrigt ud fra at arresthuset på baggrund af mine tilkendegivelser siden inspektionen har handlet i overensstemmelse hermed, men for en ordens skyld beder jeg om oplysning herom.

Arresthuset havde nye regler om de indsattes brug af telefon under udarbejdelse, men disse var endnu ikke færdige pga. ombygningen. I brevet af 12. april 2002 har politimesteren oplyst at den nye husorden vil blive sendt til mig når den er færdig. Jeg har endnu ikke modtaget den.

Talsmanden klagede over at der var forskellige regler for de indsattes adgang til at telefonere alt efter hvilken funktionær der var på arbejde, og at danske og udenlandske indsatte blev behandlet forskelligt. Under den afsluttede samtale med ledelsen hvorunder jeg orienterede om talsmandens klage, nævnte jeg at hvis det forholdt sig sådan, understregede det behovet for klare, præcise regler.

Jeg har noteret mig at arresthuset vil sende de nye regler – som jeg forstår vil blive fastsat i husordenen – til mig når de er udsendt. Hvis reglerne endnu ikke er udfærdiget, henstiller jeg til arresthuset at fremskynde arbejdet hermed og underrette mig om hvad der sker i den anledning.

Af den nugældende husorden (fra februar 2002) fremgår det at den indsatte må være forberedt på at arresthuset kun tillader telefonering til ”abonnenter, som vi forud har godkendt, jf. bekendtgørelse nr. 378, § 4, stk. 1 og 2” (telefonbekendtgørelsen).

Jeg går ud fra at det anførte skal forstås sådan at arresthuset i hvert enkelt tilfælde konkret vurderer om der er noget til hinder for at give tilladelse til at den indsatte (afsoner) telefonerer til den person som han/hun ønsker at ringe til, jf. straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, men for en ordens skyld beder jeg om oplysning herom. Jeg bemærker i den forbindelse at der ifølge de gældende reg-

ler for afsoneres adgang til at telefonere ikke er nogen (generel) begrænsning i den personkreds som afsonere kan ringe til.

6.6. Talsmandsordning

Det blev i forbindelse med inspektionen oplyst at arresthusets daværende talsmand blev valgt den 6. februar 2002. Arresthuset havde ikke tidligere haft en talsmand.

Talsmanden har de rettigheder som følger af direktoratets talsmandsbekendtgørelse. Det blev oplyst at talsmanden har lov til at gå rundt i arresthuset for at tale med de indsatte.

De indsatte oplyses i husordenen om deres mulighed for at vælge talsmand. Det er heri tillige oplyst at der på en hverdag i hvert kvartals første uge holdes fællesmøde med en eventuelt valgt talsmand og suppleant for denne, og at arresthusets ledelse deltager i en del af dette møde. Det er videre oplyst at valget af talsmand foregår hemmeligt og skriftligt.

Med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden er der kommet detaljerede regler vedrørende talsmænd. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9.

Det er reglernes klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmænd, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

I bekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2), om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5) og om talsmændenes drøftelser skal foregå mellem institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6). Direktoratet forudsatte i skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 hvormed bekendtgørelsen blev fremsendt til kriminalforsorgens institutioner at disse regler blev fastsat inden bekendtgørelsens ikrafttræden, jf. sidste sætning i cirkulæreskrivelsen.

Af en delegationsskrivelse af 25. februar 2002 fra arrestinspektøren til arrestforvareren som er udfærdiget på grundlag af straffuldbyrdelsesloven og Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation, fremgår det at arrestforvareren efter drøftelse med arrestinspektøren fastsætter regler efter talsmandsbekendtgørelsens § 8.

Idet jeg på denne baggrund går ud fra at arresthuset har udfærdiget sådanne regler, beder jeg om en kopi af reglerne. Hvis der ikke er udfærdiget regler, beder jeg om en udtalelse herom, herunder oplysning om hvornår de kan forventes udstedt. Det tilføjes at jeg går ud fra at arrestforvarerens adgang til at fastsætte regler efter "drøftelse" med arrestinspektøren skal forstås sådan at arrestinspektøren skal godkende reglerne, jf. pkt. 14 i nævnte vejledning fra direktoratet hvoraf fremgår at kompetencen til at udstede lokale regler normalt ikke kan delegeres.

6.7. Avishold

Arresthuset holder Jydske Vestkysten og Jyllandsposten. Eventuelle udlændinge får aviser fra Tønder Bibliotek – herunder arabiske aviser.

I svaret på et spørgeskema som ombudsmandsembedet i november 1997 udsendte til alle arresthusene, har Arresthuset i Tønder oplyst at der er to ugentlige leveringer af fremmedsprogede aviser. I direktoratets inspektionsrapport er det anført at der fra biblioteket leveredes arabiske og tyske aviser uden beregning.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 1, skal de indsatte (afsonere) have mulighed for at holde sig orienteret ved bl.a. avislæsning.

Jeg kan til orientering oplyse at ombudsmanden i en konkret sag har modtaget kopi af et brev til en klager hvori direktoratet bl.a. under henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 58, har udtalt at de indsatte (afsonere) skal have stillet gratis avis til rådighed. Direktoratet har i en udtalelse af 16. september 2002 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød udtalt at varetægtsarrestanter, uanset at § 15, stk. 1, i bekendtgørelsen om ophold i varetægtsfængsel omtaler adgang til aviser og radio- og fjernsynsudsendelser som alternative muligheder, også bør have adgang til gratis avis.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter og bøger mv. på deres eget sprog.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød udtalte direktoratet blandt andet følgende vedrørende ovennævnte bestemmelse:

”For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen "så vidt muligt" i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.”

Jeg har noteret mig at udenlandske indsatte kan få aviser fra biblioteket i Tønder, herunder arabiske aviser. Jeg beder arresthuset om at oplyse nærmere om denne ordning og herunder oplyse om det der blev oplyst i svaret i spørgeskemaet og i forbindelse med direktoratets inspektion om to ugentlige leveringer uden beregning, fortsat er gældende.

Jeg anmoder tillige arresthuset om oplysning om andelen af udlændinge i arresthuset (evt. i 2002), og om antallet af udlændinge sammenholdt med det ovenfor anførte giver arresthuset anledning til en justeret ordning med biblioteket. (Arresthuset oplyste, som nævnt under pkt. 5, at de fleste indsatte i arresthuset er dansksprogede, men ifølge en belægningsoversigt som jeg modtog, var der på inspektionsdagen 6 udlændinge blandt de indsatte).

6.8. Samarbejde med de sociale myndigheder

Arresthuset har et godt samarbejde med Kriminalforsorgen i Frihed. Før løsladelse har KiF kontakt med socialforvaltningen i den indsattes hjemkommune. Hvis der er behov for det, bliver løsladelsestidspunktet fremskudt således at den indsatte altid har mulighed for at få hjælp fra socialforvaltningen umiddelbart efter løsladelsen.

6.9. Vold mv.

Ledelsen kunne kun komme i tanker om et tilfælde af vold mod personalet siden 1996. Ved den lejlighed fik en ansat en knytnæve i ansigtet.

For så vidt angår vold mellem de indsatte, blev det oplyst at arresthuset ikke har – eller får – kendskab hertil.

Hvis der er behov for anbringelse af indsatte i observations- eller sikringscelle, køres de til Arresthuset i Esbjerg. Ifølge det oplyste under inspektionen sker det at den indsatte bliver meget føjelig under transporten til Esbjerg.

6.10. Euforiserende stoffer mv.

For at minimere mængden af stoffer i arresthuset udføres der megen kontrol i forbindelse med udstedelse af besøgstilladelser, og der anvendes narkohunde jævnligt. Gårdtursarealet undersøges før hver gårdtur, og alle vinduer skal holdes lukket under afvikling af gårdtur. Der findes dog fortsat stoffer i arresthuset.

Stofferne indsmugles i forbindelse med besøg og udgang. Det er ledelsens opfattelse at de nye regler i straffuldbyrdsloven om udgang vil give arresthusene flere problemer med indsmuglede stoffer i fremtiden.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse nærmere om baggrunden for denne opfattelse.

I husordenen er det anført at der vil blive indgivet politianmeldelse ved besiddelse af euforiserende stoffer og ikke-lægeordineret medicin uanset mængde.

Under min inspektion den 26. september 2000 af Arresthuset i Nykøbing Mors oplyste Politimesteren i Thisted at arresthusene formentlig snart ville blive pålagt fremover at anvende samme praksis som fængsler ved fund af hash, dvs. anvende disciplinærstraf ved fund af hash under 10 gram, medmindre der tillige findes regnskaber, eller der er andre særlige omstændigheder. Politimesteren oplyste at Politimesterforeningen anså det for forsvarligt og effektivt at der ikke sker politianmeldelse i disse sager.

Jeg anmoder om oplysning om hvad der videre skete vedrørende dette spørgsmål.

6.11. Præsten

Arresthuspræsten kommer to gange om måneden for at snakke med de indsatte som måtte ønske det. Nogle gange tager præsten en snak med enkelte indsatte på ledelsens opfordring. Der har aldrig vist sig behov for en imam – efter arresthusets opfattelse ønsker de indsatte ikke at tale med en imam fordi de risikerer bebrejdelser.

6.12. Selvmord og selvmordsforsøg mv.

Siden 1996 har der været et enkelt selvmord i arresthuset. Da jeg modtager underretning fra direktoratet om alle selvmord og selvmordsforsøg i kriminalforsorgens institutioner som indberettes til direktoratet, er jeg bekendt med at dette selvmord fandt sted den 17. oktober 1998.

Indsattes eventuelle snitsår bliver behandlet på skadestuen. I forbindelse med inspektionen omtalte arresthusets ledelse en episode hvor en indsat påstod at have drukket klorin. Den indsatte kom på skadestuen hvor man konstaterede at det ikke var tilfældet. Den indsatte blev herefter overført til psykiatrisk hospital. Det blev endvidere nævnt at arresthuset på tidspunktet for inspektionen havde en indsat som personalet var utryg ved, og som havde været indlagt på Augustenborg Sygehus. Personalet forsøgte efter bedste evne at holde hans humør oppe og holdt ekstra øje med ham.

Ledelsen oplyste at Augustenborg Sygehus tager imod de indsatte, og at politiet er flinke til at køre selv om der er tale om fængselsafsonere. De indsatte sendes dog hurtigt tilbage fra sygehuset. Også sygehuset kan have problemer med sådanne indsatte fordi der ikke er en egentlig lukket afdeling.

Det er ledelsens opfattelse at arresthuset formentlig ikke indberetter i tilstrækkeligt omfang.

Jeg går ud fra at arresthuset følger Direktoratet for Kriminalforsorgens regler for indberetning (cirkulæreskrivelse af 25. september 1985 med senere ændringer, jf. i øvrigt skrivelse af 1. december 1998 om definitionen af selvmordsforsøg). Hvis arresthuset er i tvivl om forståelsen af reglerne, henviser jeg arresthuset til at rette henvendelse til direktoratet herom.

6.13. Information af de indsatte

Arresthuset har udfærdiget en husorden som for tiden er under revision. Den gældende husorden er fra februar 2002. Jeg vil som nævnt under pkt. 6.5. få tilsendt den reviderede husorden når den foreligger.

Under direktoratets inspektion blev det oplyst at arresthuset havde nedsat et regelsætsudvalg som ud over husordenen på daværende tidspunkt var i færd med at oprette mapper med løsblade til vejledning af henholdsvis indsatte og ansatte. Mapperne forelå i udkast og forventedes at kunne blive taget i brug pr. 1. maj 1997.

I svaret på spørgeskemaet oplyste arresthuset at der på alle celler er et hæfte med (12 siders) information, og at det ville blive oversat til i hvert fald engelsk og tysk.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der (fortsat) findes andet informationsmateriale end husordenen (og de generelle vejledninger til anholdte m.fl. som direktoratet har udsendt på flere sprog). I bekræftende fald beder jeg om en kopi heraf.

Jeg beder tillige arresthuset om at oplyse om husordenen og andet materiale er oversat, og i givet fald til hvilke sprog. Jeg henviser i den forbindelse også til bilag 3, s.1 nederst i direktoratets inspektionsrapport hvoraf det fremgår at direktoratet under inspektionen tilkendegav at skriftlig information til de indsatte skal være tilgængeligt på flere sprog. Jeg beder endvidere om oplysning om planerne med hensyn til oversættelse af den reviderede husorden når den foreligger.

6.14. Egne genstande og penge

Om egne genstande er det i husordenen anført at de indsatte ikke kan få udleveret andet end privat tøj og penge. Senere under afsnittet om radio og tv er det anført at der ikke kan indføres radio, tv, båndoptagere, cd-afspillere og PlayStations i arresthuset.

Det fremgår af straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, at en indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, medmindre dette er uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Efter § 36, stk. 2, kan justitsministeren (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætte regler om begrænsninger i de indsattes ret efter § 36, stk. 1. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001 (genstandsbekendtgørelsen). I bekendtgørelsens § 2 er det angivet hvilke genstande der ikke må udleveres til indsatte. I bekendtgørelsens § 3 er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv. Det kan efter § 5, stk. 1, gøres til et vilkår for udlevering af radio og lignende at apparatet mærkes – med henblik på at kunne identificere apparatets ejer – og plomberes. Efter § 5, stk. 2, kan institutionens leder fastsætte regler om at elektriske apparater, herunder radio og lignende, i tilfælde hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af at den indsatte betaler for undersøgelsen.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001, der er knyttet til genstandsbekendtgørelsen. Vejledningens pkt. 8 omfatter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres: f.eks. ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug. Det er tillige anført at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden

mikrofon, cd'er, bånd og lignende normalt bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Endelig er det anført at institutionens regler bl.a. bør indeholde retningslinjer om nærmere angivne forhold, f.eks. møbler, tv-spil, båndoptagere mv.

Direktoratet overvejer som nævnt under pkt. 3.2., en begrænsning med hensyn til udlevering af de indsattes egne genstande, herunder et forbud mod udlevering af egne elektriske artikler bl.a. i arresthusene.

Arresthusets regel i husordenen angiver som nævnt at de indsatte kun kan få udleveret tøj og penge. Alle andre effekter, herunder de effekter som de indsatte ifølge vejledningen normalt bør kunne få udleveret, er således ikke tilladt i arresthuset.

Da det i husordenen er anført at kun tøj og penge er tilladt, går jeg ud fra at arresthuset ikke i øvrigt har fastsat regler efter bekendtgørelsens § 3 om udlevering af genstande. Jeg beder dog arresthuset om at oplyse om det er en korrekt antagelse.

Jeg anmoder endvidere arresthuset om en udtalelse vedrørende det forhold at de indsatte ikke kan få udleveret andre genstande end tøj.

Jeg beder tillige arresthuset om at oplyse hvorvidt de radioer som arresthuset udlejer til de indsatte, indeholder cd- og/eller kassetteafspiller således at de kan anvendes til gengivelse af musik efter den indsattes eget valg. I bekræftende fald beder jeg arresthuset om at oplyse om de indsatte – trods ordlyden af husordenens (generelle) bestemmelse om udlevering af genstande – kan få tilladelse til at få udleveret cd'er og/eller kassettebånd. Det bemærkes at jeg fra min inspektion af Arresthuset i Kolding er bekendt med at spørgsmålet om fastsættelse af ensartede regler bl.a. vedrørende antal cd'er som den indsatte må være i besiddelse, vil blive drøftet på et regionalt møde mellem de syd- og sønderjyske arresthuse i maj måned 2003. Direktoratet vil orientere mig om udfaldet heraf.

Hvis radioerne ikke indeholder cd-og/eller kassetteafspiller, beder jeg – i lyset af det anførte i vejledningens pkt. 8 om at cd-afspillere og båndoptagere uden mikrofon normalt bør kunne udleveres

– *arresthuset om at overveje at udskifte radioerne til sådanne radioer og at underrette mig om resultatet af overvejelserne. Det bemærkes at jeg er bekendt med at direktoratet i konkrete tilfælde har pålagt arresthuse at indkøbe radioer med cd-afspillere med henblik på udlejning til de indsatte.*

For så vidt angår adgangen til PlayStations henviser jeg til pkt. 3.2.

Hvis jeg har ret i at arresthuset ikke har fastsat regler om udlevering af indsattes egne genstande ud over det anførte i husordenen, beder jeg tillige om direktoratets bemærkninger hertil. Jeg henviser til at institutionens leder efter genstandsbekendtgørelsens § 3 skal fastsætte regler, og at disse regler ifølge vejledningens pkt. 8 skal fastsættes på baggrund af de hensyn der er nævnt i vejledningens pkt. 1.

Om penge er det i husordenen anført at de indsatte ikke må være i besiddelse af mere end 1.500 kr. og sidst udbetalte ugeløn. Arresthuset har dermed udnyttet hjemlen i genstandsbekendtgørelsens § 9, stk. 2 (som der også er henvist til) til at fastsætte en lavere beløbsgrænse end de 3.000 kr. som er det maksimalt tilladte for de indsatte i arresthusene, jf. § 9, stk. 1.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde ikke samtale med andre indsatte end talsmanden.

8. Gennemgang af rapporter

Jeg bad under inspektionen om udlån af arresthusets rapporter mv. vedrørende disciplinærsager og udgangssager for perioden fra den 1. juli 2001 (straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden) til og med den 25. januar 2002 (tidspunktet for varslingen af inspektionen).

Jeg modtog herefter 2 disciplinærsager hvori der havde været afholdt forhør (forhørsnotater med tilhørende indberetninger), og 11 udgangstilladelser. Blandt det modtagne materiale er tillige en rapport om anvendelse af magt og en rapport om frivillig udelukkelse fra fællesskab. Da min anmodning om udlån af sager til gennemgang ikke omfattede denne kategori af sager, har jeg ikke foretaget en gennemgang af disse rapporter.

Min anmodning om disciplinærsager omfattede også eventuelle sager som måtte være blevet behandlet efter bestemmelsen i § 6 i disciplinærstrafbekendtgørelsen. Da jeg ikke har fået sådanne sager, går jeg ud fra at arresthuset ikke har behandlet sager efter denne bestemmelse i den periode som min anmodning om udlån af sager omfattede.

For en ordens skyld beder jeg dog arresthuset om at oplyse om dette er en korrekt antagelse. I benægtende fald beder jeg arresthuset om at sende mig de sager som arresthuset har behandlet i perioden.

Da der kun er 2 rapporter om anvendelse af disciplinærstraf, er det ikke muligt for mig at udlede om fejl ved behandlingen af disse sager er enkeltstående fejl eller mere generelle fejl. Jeg har derfor gennemgået sagerne som enkeltsager.

8.1. Disciplinærsager

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft

opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

Efter min gennemgang bemærker jeg følgende:

8.1.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Den ene af de 2 forhørsager vedrører en afsoner (et forhør den 21. november 2001) og den anden en varetægtsarrestant (et forhør som ifølge efterfølgende påtegning skulle have fundet sted den 2. februar 2002, men der må rettelig være tale om den 2. januar 2002). Begge sager vedrører (bl.a.) fund af hash. I førstnævnte tilfælde blev den indsatte ikendt straffecelle i 7 døgn og i det andet tilfælde straffecelle i 3 døgn. I sidstnævnte tilfælde blev den indsatte karestes besøgstilladelse tillige inddraget. I begge tilfælde blev der desuden indgivet politianmeldelse.

Forhørsnotaterne (der begge er på en side) er påført sidetal i protokollen og der henvises til dette sidetal i det følgende med tilføjelse af årstal. Forhøret den 21. november 2001 er side 28 i protokollen for dette år og kaldes således i det følgende s. 28/2001. Det andet forhør er s. 2 i protokollen for 2002 og kaldes således i det følgende s. 2/2002.

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdeslovens kapitel 11 (§§ 67 ff.). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72, fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af straffecelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af straffecelle, anvendelse af forhørs-celle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdsloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2.

Direktoratet har i forlængelse af disse regler udstedt en vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen). Denne vejledning er nu erstattet af vejledning nr. 70 af 5. juli 2002. Da vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 var gældende på tidspunktet for arresthusets behandling af de sager som jeg har modtaget, vil henvisning til disciplinærstrafvejledningen i denne rapport angå den tidligere gældende vejledning.

8.1.2. Forhørsceleanbringelse

Efter straffuldbyrdslovens § 71, stk. 1, kan den indsatte anbringes i forhørscele hvis der er begrundet mistanke om at den indsatte har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, og hvis forhørsceleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. Efter vejledningens pkt. 3, sidste afsnit, vil det kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, f.eks. fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse (kollusionsfare).

Der er oplysning om forhørsceleanbringelse i begge tilfælde. Der skete som nævnt strafcelleanbringelse i begge tilfælde. Der er ikke oplysning

om at der er foretaget yderligere undersøgelser i tiden mellem forhørsceanbringelsen og forhøret.

Jeg går ud fra at forhørsceanbringelsen skete på grundlag af kollusionsfare, men beder dog arresthuset om at oplyse om det er en korrekt antagelse.

Forhørsceanbringelsen varede i sagen s. 28/2001 ca. 10½ time. I den anden sag fremgår det ikke præcis hvor lang tid forhørsceanbringelsen varede, men også i dette tilfælde er der tale om mindre end et døgn. Det fremgår i begge tilfælde at den tid som den indsatte tilbragte i forhørsceanle, blev fradraget i udståelsen af strafcelle, jf. straffelovens § 71, stk. 3.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 3, stk. 3, skal den indsatte så hurtigt som muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen i forhørsceanle og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 3, stk. 3.

Det fremgår ikke i nogen af de 2 tilfælde om der er forholdt i overensstemmelse hermed. Det fremgår alene at den indsatte under forhøret (som fandt sted samme dag som forhørsceanbringelsen) er forevist bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1-4.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse hvorvidt der blev forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 3, stk. 3, i de to tilfælde og at vedlægge eventuelle notater herom.

Om kompetencen til at træffe beslutning om forhørsceanbringelse mv. henvises til pkt. 8.1.12.

8.1.3. Sagsbehandlingstiden

Disciplinærsager skal behandles hurtigst muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3 er herom anført følgende:

” ...

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Institutionen bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentlig, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerende i frisk erindring”

Jeg har tidligere taget til efterretning at der af nævnte grunde ikke kan fastsættes en grænse for hvor lang tid der må gå med behandlingen af en disciplinærsag. Jeg har i den forbindelse bemærket at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af en sådan sag efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørs celle eller er midlertidigt udelukket fra fællesskab.

Forhør blev i sagen s. 28/2001 afholdt samme dag som det forhold der gav anledning til disciplinærsagen, fandt sted, og i det andet tilfælde dagen efter dette tidspunkt.

Tidsforløbet i sagerne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

8.1.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 7. I andre disciplinærsager [forhørssager; min bemærkning] skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

8.1.5. Partshøring mv.

Det fremgår af forhørsnotatet i sagen s. 28/2001 at den indsatte blev gjort bekendt med hvad der er indberettet ved forevisning af de to rapporter der lå til grund for forhøret, og at han havde lejlighed til at udtale sig herom, jf. § 7, stk. 1. I sagen s. 2/2002 fremgår det ikke udtrykkeligt at den indsatte blev gjort bekendt med det indberettede, men det fremgår at han havde lejlighed til at udtale sig, og at han udtalte sig om det konkrete forhold. Det fremgår således indirekte at den indsatte blev gjort bekendt med det indberettede.

Der er således i begge sagerne sket fornøden partshøring efter bekendtgørelsens § 7, stk. 1, og forvaltningslovens § 19.

Da det efter notatet om afgørelsen i sagen i begge tilfælde er anført at den indsatte er gjort bekendt med adgangen til at klage til direktoratet over afgørelsen, og da den indsatte har skrevet under på en udskrift af notatet, lægger jeg endvidere til grund at afgørelserne i sagerne er truffet under den indsattes fysiske tilstedeværelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2.

8.1.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, 6. afsnit.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

I begge sager fremgår det af forhørsprotokollen at forhøret blev overværet af et vidne. Vidnet var i begge tilfælde en anden person end de personer der er nævnt i indberetningen i sagen.

8.1.7. Vejledning om rettigheder

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal den indsatte ved forhørets begyndelse orienteres om sine rettigheder i forbindelse med forhøret, herunder 5 nærmere angivne rettigheder.

Bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, om vejledning om rettigheder ved forhørets begyndelse er med enkelte tilføjelser gengivet i disciplinærvejledningens pkt. 4. I forlængelse heraf har direktoratet anført følgende:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Det er i øvrigt under pkt. 9 i vejledningen anført at notatet i forhørssagen (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1,) skal indeholde oplysning om hvad der er vejledt om.

I forhørsnotaterne er det umiddelbart efter gengivelsen af det indberettede angivet at den indsatte ”orienteres om sine rettigheder: retten til rekursadgang, retten til at lade sig bistå af andre, retten til aktindsigt, retten til – og ikke til – at udtale sig, retten til ved selvsyn at kontrollere de love, bekendtgørelser eller cirkulærer, som beskriver forseelsens art og omfang, og berettiger forhørslederen til at ikende disciplinærstraf”.

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 4, nr. 4, skal den indsatte vejledes om retten til ikke at godkende ”gengivelsen af sin forklaring”, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt.

Arresthuset har ikke i sin opremsning nævnt at den indsatte er vejledt om retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, og jeg må derfor lægge til grund at der ikke er vejledt herom.

Det er beklageligt.

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 7, stk. 4, nr. 5, skal den indsatte – ved forhørets begyndelse – vejledes om sin ret til (jf. § 9) at få udleveret en kopi af forhørsnotatet.

Arresthuset har ikke i sin opremsning nævnt at den indsatte er vejledt om retten til at få udleveret en kopi af forhørsnotatet, og jeg må derfor lægge til grund at der ikke er vejledt herom i forbindelse med den vejledning der er givet ved forhørets begyndelse. Det fremgår imidlertid af sidste sætning i forhøret at den indsatte (i forbindelse med meddelelse af afgørelsen) er blevet tilbudt en kopi af forhørsnotatet.

Det er en fejl hvis den indsatte først ved forhørets afslutning er oplyst om sin ret til (er tilbudt) en kopi af forhørsnotatet.

Jeg er bekendt med at Klientsystemet blandt andet indeholder en forhørsdel. I denne er der blandt andet taget højde for at den indsatte bliver orienteret om de enkelte rettigheder idet alle de rettigheder den indsatte skal orienteres om, er fortrykt i systemets forhørsdel. Fra min inspektion af Arresthuset i Slagelse er jeg bekendt med at systemet er opbygget således

at forhøret ikke kan afsluttes hvis forhørslederen ikke har markeret at der er sket vejledning.

Da jeg går ud fra at Arresthuset i Tønder nu anvender forhørsdelen i Klientsystemet, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om vejledning af de indsatte om deres rettigheder.

8.1.8. Notatpligt

Der skal efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1, gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse.

I alle sagerne er der udfærdiget særskilte forhørsnotater.

8.1.8.1. Protokollen

Efter § 8, stk. 1, skal notatet ske i en ”særlig protokol”.

Nærmere regler om denne protokol findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, hvoraf det fremgår at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende sidenummerering, ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er tilføjet noget til et færdigt notat.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning udtalte direktoratet følgende:

” ...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerring af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Alle forhørene er udfærdiget på særskilte sider og skrevet på maskine (computer). Det fremgår ikke af kopierne at der har været anvendt en hullemaskine, og dermed ikke om der er anvendt ringbind.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om den protokol der anvendes i arresthuset.

Øverst på siden er der skrevet et nummer/sidetæl. Ingen af notaterne fylder mere end én side, og det fremgår (således) ikke udtrykkeligt om der er tale om nummerering eller paginering, men jeg går ud fra at der er tale om paginering.

De underliggende notater er tillige påført et sidetæl (eller nummerering). De to rapporter til forhøret s. 28/2001 har side 26 og 27, mens rapporten til forhøret s. 2/2002 har side 1. De to rapporter om henholdsvis magtanvendelse og frivillige udelukkelse fra fællesskab som jeg modtog sammen med de andre sager, har side 29 og 30, og de ligger tidsmæssigt efter forhøret s. 28/2002.

Arresthuset ses således at anvende én protokol til alle sagstyper, dvs. også til andre sager end disciplinærsager.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger hertil.

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud, med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Der er foretaget en sådan markering i begge sager. Tilsvarende markering er lavet i de underliggende rapporter, herunder i "huller" i teksten.

Efter vejledningens pkt. 10, skal dato for indberetningen tydeligt fremgå af protokollen.

Desuden skal der fremgå oplysninger om øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen.

Datoen for indberetningen er ikke udtrykkeligt (tydeligt) angivet. Forhøret i sagen s. 28/2001 indledes med teksten "Dags morgen ...". Forhørsnotatet er dateret for oven og forhør fandt som nævnt sted samme dag som det underliggende forhold fandt sted. I sagen med s. 2/2002 er der oplysning om at visitation fandt sted den 1. januar 2002 som er datoen for den underliggende rapport.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover udtrykkeligt vil angive datoen for indberetningen i forhørsnotatet.

Der er ikke angivet andre dokumenter, og jeg går derfor ud fra at der ikke har været fremlagt andre dokumenter til protokollen.

Det fremgår endvidere af vejledningens pkt. 10, og nu også direkte af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 5, 6. pkt., at det i forhørsager skal fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Hvis den indsatte ikke kan eller vil godkende gengivelsen af sin forklaring og angiver en grund hertil, skal denne ifølge vejledningen også fremgå af protokollen.

I begge tilfælde har den indsatte med sin underskrift til sidst i forhørsnotatet bl.a. bekræftet at ”ovenstående er korrekt refereret og forstået”. De indsatte har således i begge tilfælde godkendt gengivelse af deres forklaringer.

I forhørsdelen i Klientsystemet er anvendt formuleringen at den indsatte (ikke har yderligere at tilføje og) har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Ligesom ved vejledning om rettigheder skal forhørslederen markere om der er sket en sådan godkendelse.

Derudover skal det med angivelse af navn og titel fremgå hvem der har udarbejdet indberetningen, og hvem der har overværet forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

Ingen af de to forhørsnotater indeholder oplysninger om hvem der indberettede forholdet.

Det er beklageligt. Det bemærkes at den omstændighed at indberetningerne – hvoraf navnene på de pågældende fremgår – indsættes i og dermed indgår som en del af protokollen, ikke fritager fra kravet om angivelse af navn og titel på indberetteren i selve forhørsnotatet.

Navn og titel på vidnet er angivet i begge tilfælde, og forhørsnotaterne er endvidere begge underskrevet af forhørslederen.

Efter vejledningens pkt. 10, 7. afsnit, skal vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, f.eks. ved at den pågældende underskriver protokollen.

I begge tilfælde har den ansatte der overværede forhøret, underskrevet forhøret.

8.1.8.2. Indholdet af notatet

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notat (som det fremgår af citatet af bestemmelsen under pkt. 8.1.4.) indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet (nr. 1), oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt (nr. 2), oplysning om afgørelsen (nr. 3), oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte (nr. 4), oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (nr. 5), og oplysning om hvornår fristen for at indgive klage udløber (nr. 6). Bestemmelsen gælder både for § 6- og § 7-sagerne.

I begge sager er indholdet af den underliggende rapport gengivet (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1).

Det er ikke angivet hvilke bestemmelser der er overtrådt; det er alene anført at den indsatte er forevist straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 1, nr. 4, § 68, stk. 1 og 2, og (som nævnt under pkt. 8.1.2.) § 71, stk. 1-4.

Det fremgår ikke om henvisningen til § 67, stk. 1, nr. 4, sigter til at oplyse om den overtrådte bestemmelse eller hjemlen for ikendelse af disciplinærstraffen (eller eventuelt begge dele).

Jeg henviser til pkt. 8.1.9.

Der er i alle sager oplysning om afgørelsen (§ 8, stk. 2, nr. 3).

I det ene tilfælde (s. 28/2001) er forhørsnotatet dateret for oven, og klokkeslættet for forhørets afholdelse (begyndelse) er anført i teksten. Forhørsnotatet med s. 2/2002 er ikke oprindeligt dateret, men er efterfølgende dateret (men som tidligere nævnt, så vidt ses med en forkert månedsangivelse). Klokkeslættet for forhørets afholdelse eller afgørelsens meddelelse er ikke angivet.

Jeg går ud fra at afgørelsen i sagen s. 28/2001 er meddelt den indsatte kort tid efter det angivne klokkeslæt for hvornår forhøret er afholdt. Idet jeg går ud fra at det skyldes en fejl at forhørsnotatet i sagen s. 2/2002 ikke oprindeligt blev dateret, og at arresthuset er opmærksom på bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 4, om angivelse af såvel dato som klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, foretager jeg ikke mere vedrørende dette forhold.

Det fremgår af begge forhørsnotaterne at den indsatte er orienteret om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen (§ 8, stk. 2, nr. 5). Det er desuden i begge sager noteret at den ind-

satte er orienteret om at han kan klage til direktoratet inden to måneder fra afgørelsens meddelelse (§ 8, stk. 2, nr. 6).

Straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter.

Det er derfor beklageligt at arresthusets klagevejledning i sagen s. 2/2002 har omfattet oplysning om klagefrist.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7 skal der, ud over det i stk. 2 nævnte, gøres notat om nogle yderligere forhold, jf. § 8, stk. 5.

For det første skal der være en gengivelse af de afgivne forklaringer, og disse skal protokolleres mens den der afgiver forklaringen, er til stede, jf. § 8, stk. 5, 1. pkt.

Der er en sådan gengivelse af den indsatte forklaring i begge tilfælde. Den indsatte forklaring ses endvidere at være protokolleret mens den indsatte var til stede, idet den indsatte har skrevet under på en udskrift af notatet og herunder har bekræftet at referatet af hans forklaring er korrekt.

For det andet skal det noteres på hvilket grundlag afgørelsen er truffet, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår ikke om der hermed sigtes til såvel det faktiske grundlag, herunder det bevismæssige grundlag, som det retlige grundlag. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i forbindelse med min inspektion af Ar-

resthuset i Slagelse oplyst at bestemmelsen er indsat for at præcisere vigtigheden af at bevisbedømmelsen beskrives nærmere i forhørsnotatet.

Arresthuset har ikke foretaget en bevisbedømmelse i sagerne, men i begge tilfælde har den indsatte erkendt det forhold som han er indberettet for. Der henvises til pkt. 8.1.9.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til bisidder og aktindsigt.

Der er ikke oplysning herom i nogen af sagerne – hvilket jeg går ud fra skyldes at der ikke har været sådanne begrænsninger.

Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, jf. bestemmelsens 4. pkt. Der henvises til det anførte i pkt. 8.1.9.

8.1.9. Begrundelse

Ifølge bekendtgørelsens § 8, stk. 5, 4. pkt., og vejledningens pkt. 9, skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Det er i vejledningen anført at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Desuden er det anført at der herudover er en generel pligt til at notere andre faktiske oplysninger der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens § 6. I vejledningen anføres herefter:

” ... Formålet med disse regler er, at det altid skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se, om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
 - Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
 - Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.
 - Hvilke bestemmelser, der anses for overtrådt, med angivelse af loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra. I sager om indtagelse af euforiserende stoffer vil en henvisning til lov om euforiserende stoffer uden henvisning til bilaget til bekendtgørelse om euforiserende stoffer være tilstrækkeligt, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.
 - Præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, intern regel, paragraf, stykke, nummer eller litra).
 - Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.
- ...”

Det indberettede og den indsatte forklaring er – som nævnt under pkt. 8.1.8.2. – i alle tilfælde gengivet i forhørsnotatet.

I begge sagerne har den indsatte som nævnt under pkt. 8.1.8.2., erkendt det indberettede forhold. Der er ikke henvist hertil.

Indsatte erkendelse indebærer at nærmere bevisførelse ikke er fornøden, men der skal fortsat ske en bevisbedømmelse. Det vil dog være tilstrækkeligt at henvise til at den indsatte har erkendt forholdet.

Da kravet om at forhørsnotatet indeholder oplysning om hvad der er anset for bevist, og hvad der i bevisbedømmelsen er lagt vægt på, også gælder i de tilfælde hvor den indsatte (fuldt ud) har erkendt det indberettede, bør der efter min opfattelse i sådanne sager udtrykkeligt henvises til at den indsatte har erkendt forholdet. Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på fremover at anføre dette, og jeg foretager mig derfor ikke mere vedrørende dette spørgsmål – ud over at henvise til

direktoratets tilkendegivelse i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Slagelse, jf. ovenfor, om at det er vigtigt at bevisbedømmelsen "beskrives nærmere" i forhørsnotatet. Det indebærer at det udtrykkeligt skal fremgå hvad der er lagt vægt på.

Det er som oplyst under pkt. 8.1.8.2. ikke angivet hvilke bestemmelser der blev anset for overtrådt; det er alene anført at den indsatte er forevist bl.a. bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 4, men det fremgår ikke om der hermed sigtes til oplysning om den overtrådte bestemmelse eller hjemmelsgrundlaget for afgørelsen.

I straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 4, er det anført at de indsatte kan ikendes disciplinærstraf ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden og sikkerhed i arresthuset. Denne bestemmelse kan ikke overtrædes, men den indeholder retsgrundlaget for ikendelsen af disciplinærstraf. Det er derfor ikke tilstrækkeligt at henvise til denne bestemmelse i forbindelse med angivelse af de overtrådte bestemmelser.

Straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 4, henviser til "overtrædelse af straffelovgivningen". Ved overtrædelser af straffelovgivningen, herunder loven om euforiserende stoffer, må der – i forbindelse med angivelse af de overtrådte bestemmelser – henvises til den bestemmelse i straffelovgivningen som er overtrådt i det konkrete tilfælde, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4. Er der tale om sager om indtagelse af euforiserende stoffer, vil det dog være tilstrækkeligt at henvise til lov om euforiserende stoffer uden at henvise til bilaget til bekendtgørelsen om euforiserende stoffer idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på kravet om en præcis angivelse af hvilken bestemmelse (i straffelovgivningen) der er overtrådt i det konkrete tilfælde.

Hjemlen for reaktionen (strafcelleanbringelsen) er anført i begge tilfælde – i form af notat om at den indsatte er forevist straffuldbyrdelseslovens §§ 67, nr. 4 og 68, stk. 1 og 2, nr. 2. (Den indsatte er tillige forevist bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens § 71 om anbringelse i forhørs-celle). Der er derimod ikke oplysning om hjemmelsgrundlaget for udelukkelsen af kæresteren fra besøg i sagen s. 2/2002.

Det er en fejl. Som nævnt under pkt. 6.5. er såvel den indsatte som den besøgende parter i sager om besøgstilladelse (herunder tilbagekaldelse af en sådan tilladelse).

Straffuldbyrdelseslovens §§ 68-70 indeholder bestemmelser om de disciplinærstraffe der kan anvendes (advarsel, bøde og strafcelle), og om udmålingen heraf mv. Direktoratet har tidligere udtalt at gengivelse af reglerne også skal omfatte disse regler.

Angivelse af hjemmelsgrundlaget ved disciplinærstraf bør således ske ved henvisning til straffuldbyrdelseslovens § 67 med angivelse af det relevante nummer, jf. §§ 68 og 69 for så vidt angår bøde, og §§ 68 og 70 for så vidt angår strafcelle. Arresthuset i Tønder har alene henvist til § 68. Klientsystemet som jeg som tidligere nævnt går ud fra at arresthuset nu benytter, henviser til de relevante bestemmelser.

8.1.10. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse. Der skal gøres notat om denne orientering enten i den indsattes personjournal eller i forhørsprotokollen.

Der er i begge sager indgivet politianmeldelse. I begge tilfælde er der notat i forhørsnotatet om at den indsatte er orienteret om politianmeldelsen.

8.1.11. Konfiskation

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffuldbyrdeslovens § 73, Justitsministeriets (Direktoratet for Kriminalforsorgens) bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner. Procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 finder også anvendelse ved konfiskation, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 1, stk. 1. Som det allerede fremgår af titlen på disciplinærstrafvejledningen omhandler den også konfiskation. Reglerne herom findes i vejledningens kapitel 12.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 931, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation. Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter ligger hos politiet/anklagesmyndigheden, men varetægtsarrestanten kan til arresthuset aflevere en erklæring om udenretlig vedtagelse af konfiskation som så videresendes til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling i medfør af

retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Er der tale om genstande eller penge som ikke er omfattet af bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation, er der ikke hjemmel til at konfiskere genstanden eller pengene hos varetægtsarrestanten, uanset at der er tale om genstande eller penge som er ulovligt indført, erhvervet, tilvirket eller søgt indsmuglet i institutionen, jf. vejledningens pkt. 14, 2. afsnit. I så fald må genstanden eller pengene i stedet opbevares af institutionen i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

Der er ikke oplysning i forhørsnotaterne om at der er sket konfiskation eller inddragelse af genstande i nogen af de to sager. Det fremgår dog af den underliggende rapport i sagen s. 2/2002 at hash og flaske (vandpipe) blev inddraget og medfulgte rapporten.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvad der skete med de fundne genstande i de to sager og vedlægge eventuelle notater herom.

8.1.12. Kompetence

Efter straffuldbyrdslovens § 67, stk. 1, kan en indsat af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf.

Arrestinspektøren har som tidligere nævnt udfærdiget en delegationsskrivelse af 25. februar 2002, dvs. efter at de to konkrete sager er behandlet af arresthuset. Det fremgår heraf at arrestforvareren har kompetencen til at træffe afgørelse bl.a. om anvendelse af disciplinærstraf.

Det fremgår i øvrigt af delegationsskrivelsen at stedfortræderen for arrestforvareren fungerer i dennes fravær og træffer de afgørelser som ikke kan afvente arrestforvareren tilbagevenden.

I den ene af sagerne er forhøret afholdt og afgørelse truffet af arrestforvareren og i den anden sag af overvagtmasteren. Jeg går ud fra at arrestforvareren også tidligere ved delegation har fået tillagt kompetencen til at behandle og træffe afgørelse i sager om anvendelse af disciplinærstraf. Jeg går endvidere ud fra at overvagtmasteren har truffet afgørelse i det konkrete tilfælde (s. 2/2002) i arrestforvarerens fravær (eller efter delegation).

I pkt. 2 i vejledning nr. 91 af 16. maj 2001 (nu afløst af vejledning nr. 70 af 5. juli 2002) – disciplinærstrafvejledningen – er det anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen til behandling af disciplinærsager ”bør inddrages under behandlingen af sagen, hvis der i den konkrete sag er tvivl om, hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om, hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt...”. Det er videre anført at det ”forudsættes ..., at institutionens leder løbende fører tilsyn med behandlingen af disciplinærsager”.

I delegationsskrivelsen er det udtrykkeligt anført at den delegerede kompetence begrænses til enhver tid således at sager der giver anledning til tvivl, f.eks. med hensyn til regel anvendelse eller bevisvurdering, skal forelægges arrestinspektøren inden der træffes afgørelse.

Jeg går ud fra at der ikke i øvrigt internt (skriftligt) er fastsat retningslinjer for udøvelsen af disciplinærmyndigheden, men for en ordens skyld beder jeg om oplysning herom og i givet fald kopi heraf. Jeg beder endvidere om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 3, stk. 1, træffes afgørelse om anbringelse i forhørscele af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil. Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer en bestemmelse fra en efter stk. 1 kompetent person, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, jf. § 3, stk. 2. I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passerede (bestemmelsens 2. pkt.).

Kompetencen til at træffe afgørelse om anbringelse i forhørscele ligger ifølge delegationsskrivelsen (nu) hos arrestforvareren. Jeg går ud fra at kompetencen også tidligere har været delegeret til arrestforvareren.

Det fremgår ikke af nogen af de to sager hvem der traf afgørelsen om forhørsceleanbringelse, og hvornår det skete. Det fremgår heller ikke om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning hvis beslutningen om forhørsceleanbringelse er truffet af en funktionær efter bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse herom.

8.2. Udgangssager

8.2.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Som jeg har nævnt under pkt. 8, modtog jeg i forbindelse med inspektionen 11 tilladelser til udgang i form af en kopi af udgangsbeviset. 3 af de 8 sager drejer sig om frigang. De 11 tilladelser omfatter i alt 3 forskellige personer og vedrører udgange i perioden 21. november 2001 til 23. januar 2002.

Reglerne om udgang til indsatte findes i straffuldbyrdelseslovens § 46-49 og fandtes på tidspunktet for de trufne afgørelser i bekendtgørelse nr. 375 af 17. maj 2001 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (udgangsbekendtgørelsen). De nugældende regler findes i bekendtgørelse nr. 110 af 4. marts 2002 om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner. Direktoratet har i fortsættelse af førstnævnte bekendtgørelse udsendt et cirkulære (nr. 79 af 16. maj 2001) om behandling m.v. af sager om udgang til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner, og en vejledning (nr. 80 af 16 maj 2001) omtalt som udgangsvejledningen. Denne vejledning er nu erstattet af vejledning nr. 19 af 28. februar 2002. For så vidt angår varetægtsarrestanter, findes reglerne i § 24 i Justitsministeriets bekendtgørelse af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel og i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 160 af 13. september 1978 om udgang til varetægtsarrestanter. Udgangsbekendtgørelsen indeholder dog bestemmelser vedrørende varetægtsarrestanter der i medfør af retsplejelovens § 777 er anbragt i en institution for personer der udstår fængselsstraf eller forvaring.

Da afgørelserne er truffet efter den tidligere gældende udgangsbekendtgørelse, er det reglerne i denne bekendtgørelse der er henvist til i det følgende.

I straffuldbyrdelseslovens § 46 er formålene hvortil der kan gives udgang, og visse generelle forudsætninger for at en indsat kan få tilladelse til udgang, fastsat. Det fremgår således af bestemmelsen at udgangsformålet skal være rimeligt begrundet i uddannelsesmæssige, arbejdsmæssige, behandlingsmæssige, familiemæssige eller andre personlige hensyn (stk. 1, nr. 1). Tilladelse til udgang forudsætter samtidig at fare for misbrug ikke foreligger (stk. 1, nr. 2), og at hensynet til retshåndhævelsen

ikke i øvrigt taler imod udgangstilladelsen (stk. 1, nr. 3). I straffuldbyrdeslovens § 47 er det fastsat at tilladelse til udgang gives for et bestemt tidsrum der medregnes til straffetiden, og lovens § 48 regulerer de vilkår der skal og kan fastsættes for tilladelse til udgang. § 49 omhandler adgangen til at tilbagekalde tilladelse til udgang og ændring af udgangsvilkårene.

Udgangsformerne er nærmere reguleret i afsnit II, kapitel 8-12, i udgangsbekendtgørelsen. Udgang gives således blandt andet i form af regelmæssig udgang (ofte benævnt som weekendudgang/-orlov), udgang med henblik på beskæftigelse hos arbejdsgiver eller deltagelse i undervisning (frigang), udgang til udflugter og udgang til særlige formål – f.eks. i forbindelse med pårørendes alvorlige sygdom eller død, vigtige familiebegivenheder og til varetagelse af påtrængende personlige interesser.

Udgang gives på en række standardvilkår som f.eks. at den indsatte ikke begår strafbart forhold, at den indsatte følger den fastlagte rejseplan og ikke skifter opholdssted uden forud indhentet tilladelse og ved tilbagkomsten ikke møder i påvirket tilstand (straffuldbyrdeslovens § 48, stk. 1, og udgangsbekendtgørelsens § 11). Udgang kan endvidere gives på vilkår som findes formålstjenlige for at undgå misbrug, som f.eks. at den indsatte ledsages af personale fra institutionen og ikke nyder alkohol under hele udgangen eller umiddelbart før og under rejsen (straffuldbyrdeslovens § 48, stk. 2, og udgangsbekendtgørelsens § 12).

Der er i reglerne fastsat nogle tidsmæssige betingelser for at indsatte der udstår straf i hhv. åben eller lukket institution, blandt andet kan få regelmæssig udgang (udgangsbekendtgørelsens §§ 36-37). De tidsmæssige betingelser angår hovedsageligt straffens længde og den (brøk)del som den indsatte har afsonet af sin straf. Tilsvarende betingelser kræves ikke

for at give udgang af mindre tidsmæssig udstrækning såsom udgang til visse særlige formål (udgangsbekendtgørelsens § 31, stk. 1). I visse tilfælde skal den politimester (Politidirektøren i København) der har behandlet straffesagen, høres før afgørelsen træffes. I visse tilfælde skal endvidere Rigsadvokaten og/eller socialforvaltningen i den indsatte bopælskommune høres. I tilfælde af uenighed mellem politimesteren (Politidirektøren i København) og institutionen træffes afgørelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgen (udgangsbekendtgørelsens § 7).

8.2.2. Udgangsbeviset

Til indsatte der får udgang uden ledsagelse, udleveres et udgangsbevis, jf. udgangsbekendtgørelsens § 29.

Som nævnt ovenfor har jeg modtaget tilladelserne til udgang i de 11 sager i form af et udgangsbevis.

Det fremgår af udgangsbevisets tekst at den indsatte skal have beviset på sig under udgangen. Formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt, er blandt andet at udstyre den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter.

Som overskrift på udgangsbeviset er der i de 8 sager angivet følgende: ”Udgangstilladelse i henhold til udgangsbekendtgørelsens § ...” og i de 3 sager om frigang er der anført ”Udgangstilladelse frigang”, i et tilfælde med tilføjelsen ”§ 44 Frigang til uddannelse”. Derudover indeholder udgangsbeviset blandt andet den indsatte navn, cpr.nr., tidsrummet for udgangen, formålet med udgangen og vilkårene for udgangen.

I 8 af de 11 sager er udgangstilladelsen ifølge overskriften givet i henhold til udgangsbekendtgørelsens § 35. I et af de resterende 3 tilfælde

som alle er tilladelser til frigang, er der som nævnt henvist til § 44, mens der ikke er henvist til nogen bestemmelse i de andre tilfælde. Der er dog også tale om frigang efter udgangsbekendtgørelsens § 44.

I de 8 sager hvor der er henvist til udgangsbekendtgørelsens § 35, er der i 4 tilfælde tale om besøg hos familie nogle timer på bestemte dage (herunder juleaften) og i de andre 4 tilfælde om weekendudgang til familie (i et tilfælde forlænget med en dag).

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der i de sidstnævnte 4 tilfælde er tale om tilladelse til regelmæssig udgang, jf. udgangsbekendtgørelsens § 38, stk. 1. Jeg anmoder tillige arresthuset om at oplyse hvilken bestemmelse – ud over § 35 – som udgangen i de 4 andre tilfælde er givet efter.

8.2.3. Sagsbehandlingsregler og begrundelse

Kapitel 6 i udgangsbekendtgørelsen indeholder særlige sagsbehandlingsregler vedrørende spørgsmålet om udgang.

Efter § 25, stk. 1, skal institutionen snarest meddele den indsatte en afgørelse om tilladelse til udgang. Samtidig vejledes den indsatte udførligt om afgørelsens betydning, herunder om forståelsen af de fastsatte vilkår og om virkningen af vilkårsovertrædelser, jf. §§ 11-12 og 22-23.

Ifølge § 25, stk. 2, skal der gøres notat om begrundelsen for afgørelsen og om tidspunktet for den i stk. 1 nævnte meddelelse og vejledning.

§ 26 vedrører de sager hvor institutionen afslår at give tilladelse til udgang. Det fremgår således af bestemmelsens stk. 1, at afslår institutionen at give tilladelse til udgang, skal der gøres notat om den trufne afgørelse. Notatet skal endvidere indeholde en begrundelse for afgørelsen. Begrundelsen skal opfylde kravene til en begrundelse i forvaltningslovens § 24,

og oplysning om 1) hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, 2) at den indsatte er orienteret om begrundelsen for afgørelsen, 3) hvornår fristen for at indgive klage til justitsministeren udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2 og 4), at den indsatte er vejledt om muligheden for at klage til justitsministeren og om fristen for at indgive klage.

Forvaltningslovens §§ 22 og 24 er sålydende:

” ...

§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

...”

” ...

§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.”

(§ 24, stk. 3, har fået sin nuværende formulering ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven. Første sætning i bestemmelsen og ”i øvrigt” i 2. sætning fandtes ikke i den affattelse der gjaldt på tidspunktet for behandlingen af de konkrete sager som er omfattet af min undersøgelse).

I alle tilfælde er tilladelsen til udgang givet på særlige vilkår.

Jeg har i forbindelse med min inspektion den 21. november 2000 af Arresthuset i Kalundborg blandt andet anført følgende om spørgsmålet om begrundelse i forbindelse med tilladelse til udgang (min endelige rapport af 22. juni 2001):

”I alle de sager hvor der er givet tilladelse til udgang, er tilladelsen meddelt skriftligt. Som det fremgår af afgørelsens tekst, er formålet med at tilladelsen udfærdiges skriftligt bl.a. at understøtte den indsatte med et bevis for lovligheden af opholdet uden for arresthusets område i det tidsrum som udgangstilladelsen omfatter. Det forhold at udgangstilladelsen meddeles skriftligt, medfører imidlertid også at afgørelsen om udgang – i det omfang den pågældende ikke fuldt ud har fået medhold, jf. forvaltningslovens § 22 – må opfylde de almindelige regler om begrundelse i lovens § 24.

I 14 sager blev tilladelse til udgang givet på særlige vilkår – typisk i form af vilkår om ikke at indtage alkohol eller euforiserende stoffer.

Ansøgningen om udgang kan således i 14 af de 34 sager ikke anses for fuldt ud at være blevet imødekommet, og afgørelserne i disse sager skulle derfor have indeholdt en begrundelse for de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen.

Jeg er opmærksom på at tilladelserne – også de tilladelser som er givet på standardvilkår – indeholder følgende passus som er underskrevet af den udgangssøgende:

’Jeg erklærer herved at være indforstået med ovennævnte vilkår for min udgang og forpligter mig til ved tilbagekomsten at medbringe denne udgangstilladelse. Jeg er i øvrigt indforstået med de gældende regler om udgang.’

Forvaltningslovens begrundelseskrav er ikke udelukkende foreskrevet af hensyn til partens interesse i at få en orientering om baggrunden for afgørelsen, men også (bl.a.) for at skabe en vis garanti for afgørelsens rigtighed. Ombudsmanden har i forbindelse med behandlingen af en tidligere sag udtalt at det må anses for udelukket at forvaltningslovens kapitel 6 kan fraviges ved aftale mellem myndigheden og den pågældende part (Folketingets Ombudsmands beretning for året 1990, s. 27 f med henvisning).

Den omstændighed at den der søger om udgangstilladelse, erklærer sig indforstået med at der er stillet særlige vilkår for at imødekomme den pågældendes ansøgning, har derfor ikke den konsekvens at begrundelseskravene bortfalder helt eller delvist.”

På grund af fastsættelsen af vilkår kan ansøgningen om udgang således ikke i nogen af de 11 sager anses for fuldt ud at være imødekommet, og afgørelserne i disse sager burde derfor have indeholdt en begrundelse for

de særlige vilkår der er knyttet til tilladelsen. Jeg går ud fra at afgørelserne som følge af at ansøgningen om udgang ikke kan anses for fuldt ud imødekommet, desuden skal opfylde de samme begrundelseskrav som nævnt i udgangsbekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 1-4.

Da jeg ikke har modtaget notater om udgangssagerne, kan jeg ikke se om sagerne er behandlet i overensstemmelse med ovenstående.

Jeg anmoder derfor arresthuset om at sende mig en kopi af de notater som jeg går ud fra er udfærdiget i henhold til udgangsbekendtgørelsens særlige sagsbehandlingsregler.

8.2.4. Høring af anklagemyndigheden

Som nævnt ovenfor under pkt. 8.2.1., skal institutionen inden der gives tilladelse til udgang til indsatte som udstår straf eller forvaring, i visse tilfælde indhente en udtalelse fra den politimester (Politidirektøren i København) der har behandlet straffesagen. Det drejer sig f.eks. om udgang til indsatte der i den seneste sag eller tidligere er dømt for nærmere opregnet farlig kriminalitet såsom forsætlig brandstiftelse, grovere volds- eller sædelighedsforbrydelse eller røveri. Tilsvarende gælder blandt andet i en række andre tilfælde hvor den indsatte har begået kriminalitet af ikke bagatelagtig karakter under undvigelse, udgang eller udeblivelse fra udgang, eller hvor den indsatte hurtigt recidiverer. Reglerne om høring fremgår af udgangsbekendtgørelsens kapitel 4.

For så vidt angår udgang til varetægtsarrestanter forudsætter en eventuel tilladelse til udgang et samtykke fra den politimester som har behandlet straffesagen.

De 11 udgangsbeviser indeholder ikke oplysninger om arten af den indsatte kriminalitet eller oplysninger om hvorvidt den indsatte var afsoner

eller varetægtsarrestant på det tidspunkt da udgangen fandt sted. Jeg går dog ud fra at der i alle tilfælde er tale om afsonere.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorvidt der i nogen af sagerne har været foretaget høring af anklagemyndigheden før der blev givet tilladelse til udgang.

8.2.5. Udgangsdokumentation

Efter udgangsbekendtgørelsens § 35, stk. 3, skal der i forbindelse med hver enkelt udgang for at besøge bestemte personer indhentes bekræftelse fra vedkommende på at besøget kan finde sted.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse vedrørende ovennævnte dokumentationskrav og om udlån af eventuelt yderligere materiale der kan belyse sagernes behandling.

8.2.6. Kompetence

Reglerne om kompetence til at tillade udgang til indsatte i arresthusene (Københavns Fængsler) fremgår af kapitel 2 i udgangsbekendtgørelsen. Efter bekendtgørelsens § 6, stk. 1, kan institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, tillade udgang efter reglerne i afsnit II til indsatte der udstår fængsel i under 8 år. Er der ved valg af afsoningsinstitution truffet afgørelse om at straffen skal fuldbyrdes i et lukket fængsel, afgøres spørgsmålet om udgang efter reglerne i kapitel 9-11 efter forudgående drøftelse med det pågældende fængsel, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2.

Politimesteren har i sin delegationsskrivelse af 25. februar 2002 delegeret kompetencen til at træffe afgørelse efter udgangsbekendtgørelsens §§ 6, 28 og 46 til arrestforvareren – med samme begrænsning med hensyn til tvivlsomme sager som gælder for disciplinærsager og andre sager hvor kompetencen er delegeret, jf. pkt. 8.1.12. Afgørelsen i de sager som min

undersøgelse har omfattet, er imidlertid som nævnt under pkt. 8.2.1., alle truffet før udstedelsen af denne delegationsskrivelse. Jeg går imidlertid ud fra at kompetencen også tidligere var delegeret til arrestforvareren.

Jeg går ud fra at der ikke i øvrigt internt (skriftligt) er fastsat retningslinjer for udøvelsen af myndigheden til at behandle udgangssager, men for en ordens skyld beder jeg om oplysning herom og i givet fald kopi heraf. Jeg beder desuden om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med udgangsområdet.

9. Opfølgning

Jeg beder arresthuset om at sende de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Tønder, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef